Jes.
62

Ferr. 62.

Aquaviva

Digitized by Google

<36608215770016

<36608215770016

Bayer. Staatsbibliothek

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Collegij Soc. Jesu monachij

R. P. CLAVDII AQVAVIVAE

SOCIETATIS IESV

PRAEPOSITI GENERALIS.

INDVSTRIAE

PRO SVPERIORIBVS

eiusdem Societatis, Ad curandos Animæ morbos.

R

FLORENTIAE
Apud Philippum Iunctam.
M D C.
Cum licentia Superiorum.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

Digitized by Google

AD SVPERIORES SOCIETATIS.

Vm satis perspectum esset R. P. N. quanti ad diuinum obsequiũ, Societatis vtilitatem, & auxilium animarũ interesit, Superiores idoneis ad recte gubernandum præceptis, institutisque abundare; varias subinde in eo genere ordinationes acmonita suggesserit, prout occasiones & tempora postulabant. Sed cum impensius huius rei necessitates acmomenta secum perpenderet, videretque non posse vnumquemq; quantam par esset, experientiam, lucemq; rerum consequi,

Digitized by Google

præsertim ob crebras mutationes, quæ peracto triennio fieri nunc debent: operæ prætium ac prope necessarium duxit, ad peculiarem aliquam institutionem descendere; cum certum sit nullam esse artem, in qua periculosius, & grauiore aliorum malo peccetur, quam in hac, quæ ad spiritualem curā pertinet animarum. Quare cū meminisset à P. Polanco B. P. N. mandato atque ductu, ad vsum doctrinamq; operariorum nostrorū, qui in Missionibus versantur, Instructiones quasdā editas olim fuisse, Industriasque appellatas, haud ab re, quin multo etiam cōgruentius fore existimauit, si Industriæ item aliquę, ad rectam gubernationē ducentes, Societatis Superioribus traderentur. Quo factum est, vt pro singulari desiderio, quod ei Dominus indidit fœlicis progressus, atq; augmenti Societatis, sub

cesi-

ceſiuis inter aſſiduas occupationes ſuas interuallis, haſce Induſtrias in illorũ gratiam dictarit. Quæ cum PP. Aſſiſtentibus, alijsq; non nullis, qui eas viderunt probatæ adeo fuiſſent, vt non mediocrem ijs vti ſcientibus vtilitatem allaturæ viderentur, è re futurum iudicatum eſt, ſi vniuerſæ Societati communicarentur; eæq; typis excuſæ, quales nunc mittuntur, quo plura, & emendatiora eſſent exemplaria. Faxit diuina bonitas, vt res tota eum fructum ſortiatur, quẽ R. P. N. ſibi propoſuit, & quem enixè omnes optamus. Datum Romæ 15. Aprilis. 1600.

Mandato R. P. N. Generalis.

Bernardus de Angelis Secret.

IN-

Index Capitum.

De ijs quæ neceſſaria ſunt ad curationem rectè faciendam Cap. 1. pag. 4

De ſuauitate & efficacia in gubernatione coniungendis. Cap. 2. 19

Ariditas & diſtractio in oratione, & rebus deuotionis deſolatio Cap. 3. 33

Languor & debilitas in Spiritu, & virtutibus. Cap. 4. 49

Difficultas & repugnantia in Obedientia. Cap. 5. 59

Effuſio ad exteriora, ſiue ex ariditate interna, ſiue ex quadam inquietudine. Cap. 6. 64

Amor excellentiæ & honoris, vanitas, vnde plurimi defectus, excuſatio & defenſio in culpis. Cap 7. 69

Inclinatio ad ſenſualitates, amicitias, ocioſitates & ſcurrilitates. Cap. 8. 74

Profundus & defectus claritatis, ita vt nec ipſi ſe aperiant, nec intelligantur, & deferri grauate ferant. Cap. 9. 80

Iracundia, & impatientia vel ſubitæ, vel frequentes, vel auerſiones diuturnæ. Ca. 10. 86

La-

Digitized by Google

Laxitas in obseruatione regularum, & libertas, denique conscientia minime timorata. Cap. 11. 96
Imaginatio infirmitatis, aspirare ad quietem, & recusare ministeria Cap 12. 103
Tentatio contra Institutum, & aliquot Regulas quæ non placent Cap. 13. 110
Tentatio contra Superiorem cum auersione & diffidentia Cap. 14 121
Sæcularitas & aulicismus, insinuãs ad familiaritates, & gratiam externorũ Cap. 15. 137
Pertinacia & durities iudicij cum contentione. Cap. 16. 142
Perturbatio pacis, & seminatio dissensionis, & iurgiorum. Cap. 17. 145
Melancholia, Scrupuli, & angusta conscientia. Cap. 18. 165

Errata

Errata.

Primus numerus indicat paginam, ſecundus lineam.

3	5	Adumenti	Adiumenti
5	4	Animarum	Animi
7	17	Aridas	Acidas
8	17	Anima	Animæ
16	2	Aliorum	Vlcerum
18	22	Plærique	Plerique
19	8	Cetera	Cætera
20	10	Videte	Videre
36	24	Plurimum	Sæpiſſime
47	20	Futuræ	Futura
48	22	Vramur	Vtamur
56	16	Spiritu	Spiritus
57	13	Dex erę	Dexteræ
82	20	Confidentia	Fiducia
85	24	Non poſſit	Cum poſſit
96	10	Conſcientiæ	Conſcientia
ibidem		Timoratę	Timorata
120	17	Secularibus	Sæcularibus
125	17	Triſtis	Teſtis

R.P.

Digitized by Google

R. P. CLAVDII AQVAVIVAE SOCIETATIS IESV PRAEPOSITI GENERALIS.

Industriæ PRO SVPERIORIBVS eiusdem Societatis ad curandos animæ morbos.

PROEMIVM.

NIMARVM curatio quanto præstantior & difficilior est quàm corporum, tanto maiorem à nobis exigit & solicitudinem & peritiam. Et anxietates quidem ac pericu-

Digitized by Google

la huius muneris non videmus tantum ſed et prædicamus & plangimus quicũque ſub hoc onere laborantes ingemiſcimus. Verum an æquali ſtudio contendamus, vt induſtria pe uigili & infatigabili caritate ſuſceptos noſtros optatæ ſanitati reddamus, hoc nobis magnopere perpendendum, & vt id præſtemus, in primis curandum eſt. Et mihi quidem frequentior quædam & attentior meditatio, & experientia diuturnior certiſsime perſuaſit, plurimos ad ſalutem reduci poſſe, ſi paterna quadam, & plena amoris ac fiducia patientia res agatur, quos ex neglecta aut perfunctoria medicina vel incorrigibiles excludimus, vel toleramus incorrectos. Quamobrem non inutile viſum eſt futurum, ſi quæ ſedula obſeruatione tot annorum ſpatio deprehẽdi, in quibus me vel alios peccaſſe animaduerti, quæ recte, quæ ſecus acta eſſent, adnotando; quid profuiſſe, quid contra nocuiſſe cognouerim, ea quibuſdã quaſi medicis præceptis quàm

bre-

breuiſsime planiſsimeq; digererem. Sic enim fieret, vt & ijs qui in gubernatione, id eſt, arte huius ſpiritualis medicinæ non adeo verſati ſunt, plurimum lucis & adumenti adferretur, & eorum qui ex vnctione Sancti SPIRITVS, *lectione Sanctorum, & experientia, ijs auxilijs non egerent, memoria non leuiter iuuaretur, & voluntas ac ſtudium vehementius excitaretur.*

De ijs quæ neceſſaria ſunt ad curationem rectè faciendam. Cap. I.

Cogitãda ſuperioris obligatio.

VT autem recte, & cum vtilitate morborum curatio fiat, plura neceſſaria ſunt, quę vel medicum ipſum, vel infirmũ ſpectant: quæ breuiter attingentur. Et ante omnia vnum illud ob oculos verſandum aſſidue, qua obligatione DEO nos in huius muneris ſuſceptione obſtrinxerimus, vt (iuxta Prophetam, vel potius ipſius Domini vocem) quod infirmum eſt cõ ſolidemus, &c. Vnde egregie B. Baſilius, cum quæſiſſet qua animi affectione Superior aliorum curam ſuſcipere debet, reſpondet: Vt qui ſaucijs multis miniſtrat, & ſaniem de ſingulis illorum vulneribus abſter-

Eſec. 34. Reg. fuſ. diſput. Reſp. 30.

ſtergit, & pro natura vniuſcuiuſque mali remedia ei adhibet accommodata, munere illo neutiquam ad animarum elationem vti conſueuit, ſed ad demiſſionem potius & ſolicitudinem, & maiorem quandam curam: itidem, ac multo etiam magis is, cui totius fratrum ſocietatis ſanandæ prouincia eſt delegata, perinde vt qui omnium miniſter ſit, & rationem de vnoquoque illorum redditurus, ſic ſecum agitare animo & contendere anxiè debet. Hæc D. Baſilius. Aſſidua quippe induſtria & vigilãtia opus eſt: nec ab re apud Caſſianũ è corporali medicina tranſlato vocabulo, hi quos ſpiritualiter curandos ſuſcipimus, ſuſcepti noſtri vocantur, quaſi quos in noſtram fidem ſuſceperimus, noſtrumq; periculum. Videat ergo Superior quaſi rationem Deo redditurus, quid faciat, quid caueat, hoc enim re vera valde excitandi ſumus, ne putemus

Ad Hebrã. 13.

Lib. 10. cap. 7.

nos innocentes, cum nihil commiſimus.

2 Hoc veluti fundamẽto poſito; ſciens quia Domini eſt ſalus, & illius ſpiritu lux, & vita, & bona omnia in cordibus fidelium procreantur, non ſuę prudentię aut diligentiæ innitatur, ſed ad orationem per ſe & per alios confugiat: nihil enim exterior correptio operatur, niſi interior loquatur excitator. Quamobrem D. Gregorius de eo qui præeſt, & alios ad DEVM compellere ſtudet: Tantæ charitatis, inquit, eſſe debet, vt inſtanti deſiderio non petitor, ſed petitio eſſe ſentiatur: ſalutem quippe fidelium tam inſtantius debet appetere, vt ex vſu interni guſtus, omnem motum cordis in affectum ducat ſupplicationis. Et B. Iob, vt Caſſianus annotauit quotidiana pro filiorum purificatione ſacrificium Domino DEo offerebat, non tam ſibi eos, quàm DEo ſu-

Pſal. 3

Ad orationem confugiendum.

In P. Reg. li. 5. cap. 3.

Iob. 1. Collat. 6. c. 10.

ſceptos ac familiares cupiens exhiberi.

3 Recogitet magno & fidenti animo, quamuis veriſsimum ſit quod S. Leo monuit, antiquorum morborum difficilem ac tardam eſſe curationem; nihilominus certiſſimum eſſe quod docuit S. Baſilius, nihil eſſe in rerum natura, quod diligentia non corrigatur; neque vitium eſſe adeo graue quod DEI timore non perimatur, quin etiam idem alibi, naturalium rerum exemplo probat, multo magis, quę ex voluntate oriuntur, vitia poſſe emendari: cum enim narraſſet punicas aridas amigdalaſque amaras agricolarum cura in dulces verti poſſe, ſi pinguem ex pino cuneum per mediam medullam adactum ſuſceperint, infert: Nemo igitur in vitio conſtitutus homo de ſe ipſo deſperare velit, haud neſcius, agriculturam ſtirpium qualitates mutare, cu-

Perpendat nihil eſſe incurabile.

S. Baſil Reg. fuſ. diſp. reſp. 10. Hexæm. hom. 5.

ram autē, ac studium in consequendis virtutibus, animi omnes vincere morbos, superareque possē. Non igitur deijciendus animus, neque ex rei difficultate, aut morbi magnitudine, vel nostrarum virium imbecillitate metienda res est, sed in verbo Domini cum patientia & spe ad curationem accedendum.

Difficultas ex infirmi volūtate quomodo curanda.

4. Sed illud præcipue difficultatē parit, quod cum in morbis corporis maxime morbum cognoscat, & sentiat, qui patitur, isque omnium maxime sanari cupiat, medicum accersat, & desiderio sanitatis, nullum quamuis amarum, atque ingratum, refugiat medicamentum; in animā contra omnino euenit, vt infirmus præ omnibus morbum ignoret, medicum refugiat, & curationem difficile admittat. Verum in eo præcipua curationis industria debet elaborare, vt ille morbum agnoscat.

Reg. Cui primo suadēdum, quod D. Basilius

filius docet, peritos medicos habere signa quædam latentium morborũ, qui interdum alios, & ipsum infirmum latent, quare illis potius credendum, cum præsertim superbia, & amor proprius in infirmitatibus nostris agnoscendis grauissime impediant. Deinde ad examina diligentiora perurgendus, tũ signa quædam illi indicanda, quæ negare non potest; quanquam talis morbi signa esse non nouit, vel non aduertit. Postremo hortandus serio ad orationẽ, quippe ex defectu luminis & sensus spiritualis id prouenit. Videat quam longe sit à salute, qui nec morbum agnoscit; proinde si non sentit, credat: neque enim vt in corporibus, si morbo illo carentes, pharmacum aliquod sumamus, nocet potius; ita etiam in animo euenit, cum actus mortificationis & abnegationis sui ipsius, fructus & virium incremento carere non possint. Sumat è scriptu-

Brou. Resp. 28.

Homil in aliquot Scripturæ Locos. 6.

ris (iuxta Basilij consilium) & speculum, vnde videat fœditatem mali, V. G. iracundiæ, superbię, detractionis, &c. & morbo suo conuenientia medicamenta. Dicito, inquit, hic meus est morbus, & vt is qui ad medicum accesserit, & varijs contecta tabellis pharmaca viderit, considerat, quid sibi conueniat, ita faciendum suadet & illi, sed multo magis vt medico ipso commonstrante, & morbum certius agnoscat, & medicamentum securius assumat. Et sane de voluntate, & desiderio qualicumque sanitatis ambigendum non est. Quis enim ita sit amens, aut deploratus, præsertim qui seculo relicto, Religioni se deuouit, vt sanari non cupiat? Sed deest efficacia, quę medicamenta quamuis amara suscipere compellat. Itaque prudenti medico id curandū, vt partim ipsius ostensione morbi, partim captata opportunitate, partim etiam agendi facili-

cilitate, & communicatione ſuaui, denique medicamentorum lenitate, vel ipſorum propria, vel condimentis alijs aſcita, variatis etiam interdum applicādis, difficultates huiuſmodi omnes accurate, ſed patiēter tamen, leniat. Nec deſperandum quin humorū ſenſim cruditate miteſcente, incipiat minus reſpuere medicamenta, quæ horrebat. Interim autem dum reſpuit (quoniam voluntatis vitium eſt, quę mutari poteſt) ſciat Superior hoc ipſum ad medicum pertinere, laborare vt ille velit: quæ difficultas ſi ſemel ſublata, vel certe temperata fuerit, videbit quotidie magna cum animi lætitia ſanitatis & roboris incremēta.

5 Hæc ad fratris bonum vt efficaciter præſtare poſſit, omnino neceſſe eſt, vt emat aromata, id eſt, vt habere ſtudeat, quę ex parte ipſius requirūtur. Hęc autem egregie ſub typo aromatum explicat D. Bernardus: *In ſuperiore nouem res requirūtur, quę*

Digitized by Google

aromatũ nomine explicantur. Serm. 2. in resur. ad Abbates.

dus: Sunt, inquit, aromata mentis, linguæ, & manus. Et mentis quidem sunt tria. Compassionis affectus, Rectitudinis zelus, Discretionis spiritus. Habeat, inquit, mens nostra spiritum discretionis, vt miscens apte temporibus tempora, opportune æmulari, & nihilominus ignoscere queat. Linguæ item tria, modestia increpando, copia in exhortando, efficacia in persuadendo. Manus etiã, id est, in exemplo tria: Continentia in carne ab omni voluptate, misericordia in fratre, patientia in pietate. Quæ videnda diligenter apud eum Sermone ad Abbates: nam hic tantum satis fuerit attigisse. At quam necessaria sunt superiori ad vtilem correctionem, tam vigilanter quærenda, nisi frustrari velimus.

Ser. 2. de Resur.

Medicamentorum cõgrui

6 His porrò præfidijs instructus, manum operi admoueat, & medicamenta apponat congruentia pro cuiusque morbi qualitate, contraria scili-

ſcilicet contrarijs curans, vt noſtra Conſtitutio docet de ſuperbia, & alrjs prauis animæ propenſionibus: & accurate S. Baſilius, Inanem gloriam, inquit, abiectioribus exercitijs imponendis, futilem & otioſam loquacitatem ſilentio, immodicum ſomnum vigilia & exercitijs orationum, ſegnitiem corporis laboribus imponendis grauioribus, edacitatem indecoram ieiunio, murmurationem, à reliquis ſegregatione, &c. Sed id ſemper ſtudeat, vt hæc omnia non tam quaſi à ſuperiore profecta, quàm à ſeipſo ſuſcepta infirmus accipiat, qui ſibi perſuadeat, ſi ſtrenue rem aggrediatur, atque vt decet eum, qui ſerio ſanari velit, forè vt citius ſe relevari ſentiat quàm putarat, & quod de ſapientię fructibus ſapiens dixit, experientia comprobet. Exiguum enim in opere illius laborabis, & cito edes de generationibus illius. Videat tamen

tas & opportunitas Reg. fuſ. ditijs ſput Re ſpon. 51

Eccl 6

ſapiens

sapiens medicus, vt opportuno tempore id faciat, & imitetur corporis medicos: Nam S. Gregorius Syagrio Episcopo postquam dixisset, illos medicamenta quædam recenti adhuc confectione formata, non offerre infirmo, nisi opportunitate téporis maccerentur, subdit: Nam si immaturè quis dederit, dubium nō est, quin sit causa periculi res salutis. Nec tamen propterea ab omni medicamento abstineat, sed vt ijdē illi faciunt, adhibeat aliqua leniora, & à quibus infirmus non ita abhorreat: addat abstinentiam a rebus nonnullis, injiciat subinde maiorem sanitatis cupiditatem. denique dilatio quædam, & pia moderatio fit hæc intermissio, nō curæ neglectus, quod maxime nocet. Sunt enim plærique Superiores, qui quod videant subditum esse minus dispositum, nō tam in opportuniora tempora differunt medicinam, quam negligunt.

Lib. 7. ep. 110

Sed

sed de his in sequentibus.

7 Caueat autem diligenter, ne specie quadam suauitatis deceptus, aut naturali quadam timiditate abstineat à curatione, sed intelligat, & sibi inde recogitet se tunc magis diligere infirmum, maiorique erga illum suauitate vti, si vt loquitur S. Gregorius, nō parcens parcat: Quia, inquit, dum correptionis verbum non distulit, citius hunc à culpa liberauit: libere enim arguens non pepercit, sed in eo quod correxit, pepercit. Quid enim hac misericordiæ specie crudelius, qua fit vt & morbi augeantur, & increscant, & qui lenissime curari poterant, iam indigeant ferro & alijs membris contagium vel periculum creetur, & toti corpori nostra socordia noceatur. Nec terreatur, si quando amariora videri possint infirmo, quæ sunt applicanda; quia non tam illius sensus, quàm salus exquiritur. Etenim sectio.

Ne decipiatur si putet se amare infirmum, cū specie suauitatis medicamenta nonadhibet. Lib. 13. Moral. Cap. 3.

Digitized by Google

Collat. 6. cap. 6. ctio, vel vstio salutaris, Cassianus, inquit, quæ illis, qui aliorum contagione putrefacti sunt, pie infertur à medico, mala à tolerantibus creditur; nec equo calcar, nec emendatio suauis est delinquenti. Quin etiã addit B. Gregorius futurum, vt illi ipsi cui amara fuit ad tempus aliqua prohibitio, postmodum ex ipsa animi vtilitate dulcescat, si vnde inimicus superare potuit, superetur. Sed vt sint amara infirmo medicamenta, qui curat tamen & facit, quod suum est, quodq; prætermittere sine culpa non potest, & ex caritate facit, ac desiderio salutis illius, quem alioqui contristat inuitus, & in oculis Patris cuncta videntis, eius filio consulit, quem curandum ab eo suscepit.

Lib. 7. epist. 110.

Quæ perpendenda ante-

8 Sed antequam infirmũ aggrediatur, curationem adhibiturus, meditetur attentius, & perpendat diligenter qualitatem morbi, corporis complexionem, & vt S. Gregorius loqui-

loquitur, conspersionem, id est, an sanguineus, & hilaris; an melancholicus & tristis; an cholericus, & præceps; an lentus sit, & remissus: Deinde tempus, quo durauit infirmitas; tum quæ remedia fuerint applicata; quid profuisse, quid nocuisse deprehensum sit: Qui nam ex domesticis iuuare curationem, qui cõtrà possint impedire; vt ex ijs omnibus iuuari commode possit.

quã curationem aggrediatur. Lib. 29 Moral. cap. 14.

9 Sed ante omnia examinet Superior se ipsum, tum vt se se humiliet, & maiori confusione & suauitate id faciat; tum vt hoc modo talis fiat, quo Dominus ad filij sanitatem aptiore & expeditiore vti valeat instrumento. Quod faciendum omnino suadet S. Gregorius: Consideremus, inquit, quia aut tales sumus, quales nonnullos corrigimus; aut tales aliquando fuimus, etiam si diuina gratia operante non sumus: vt tanto tẽperantius humili corde cor-

Superior se ipsum examinet, & humiliet, quò fructuosius corrigat. Lib. 23 Moral. cap. 8.

rigamus, quanto noſmetipſos verius in his quos emendamus, agnoſcimus. Hoc autem dici non poteſt, quantum, vel ad meritum, vel ad modum correctionis, momenti habeat.

Morborum ſpiritualiũ genera, de quibus agitur, ſexdecim.

10 Morborum porrò ſpiritualiũ genera ſexdecim, veluti capitibus comprehendere placuit; quibus ſingulis commoda medicamenta indicantur. Curauimus autem primum quod in medicis præcipue laudatur, vt facilioribus, & ſuauioribus vteremur pharmacis, & quæ ſalutem non tam acrimonia promitterent, quàm ſuauitate præſtarent. Deinde, vt nõ aliunde, aut non longe petitis, ſed ijs ipſis veluti ſimplicibus, vt vocãt, quæ in domeſticis hortis, id eſt, noſtris Conſtitutionibus enaſcuntur. Et quoniam Superiorũ plerique, & viri alij graues, & flagitarunt aliquã do, & nunc denuo inſtantius vrgent, vt de ſuauitate & fortitudine in gu-

berna-

bernatione coniungēdis, aliquid explicaremus (putant enim nonnulli, id fieri vix posse, quod suauitas in laxitatem, & fortitudo plærumque, aliquorum vitio, degeneret in rigorem) de hoc etiam proprio Capite breuissime aliquid censuimus attringendum, cum cetera omnia medicamenta, nisi hæc duo prudēter cōiungantur, aut suauitate, aut efficacia, id est, fructu ipso correctionis, omnino sint caritura. Vtinā ad maiorem Dei gloriam, & Societatis vtilitatem cedant.

De suauitate & efficacia in gubernatione coniungendis. Cap. II.

1 RAtionem gubernādi, eos præsertim, qui voluntarium se se Deo sacrificium obtulere, & spontanei, ac spiritu alacres per mortificationis quidē & abnegationis stu-

dium ad perfectionis plenitudinem dirigendi, & vrgendi ſunt, fortem ac ſuauem debere eſſe, non modo conſtans ſanctorum Patrum vbique docet auctoritas, ſed noſtrę etiam Cõſtitutiones, Beatique Patris Noſtri & monita, & exempla copioſe docent. Verum qua ratione practice hæc duo coniungi poſſint, hoc fatentur multi ſe facile non videre. Si enim ſummo iure agatur cum ſubditis, vt qui perfectionis viam profitentur, nihil omittant eorum, quæ ſpiritualis perfectio poſtulat, vix fieri poſſe videtur, cum caro, & humana fragilitas, ſpiritus deſideria nõ valeat æquis paſſibus cõſectari; quin is regẽdi modus ab optimo quidem zelo, profectus, non tamen ſecundũ *Rom.* ſcientiam, vt qui humanæ imbecil- 10. litatis obliuiſcatur, aſper, & plane intolerabilis euadat. Rurſum, ſi humanæ infirmitatis imbecillitatẽ intueamur, & ijs, quæ caro concupiſcit

scit aduersus spiritum, fraternæ cō- *Gal.5.*
passionis prætextu facile assentiamur; quis non videt, (quoniam vt scriptura loquitur, Terra paulatim *Iob 14*
alluuione consumitur) futurum vt tepidos, atque carnales homines habeamus, in quibus non tam abne- *Matt.*
gationis, & crucis, (quod tamen re- *16.*
ligiosam vitam esse, & S. Basilius pul- *Luc.9.*
chre docuit, & ceteri omnes spirituales magistri à CHRISTO Domino prima veritate edocti tradiderunt) quā sensualitatis, & propriæ voluntatis spiritum nutriamus? Quid igitur faciendum Superiori, ne vel fortitudo in asperitatem, vel suauitas in languorem, & relaxationē degeneret? hoc, quantum experientia & obseruatione deprehendere potui, breuissime explicabo. Quod vt dilucide fieret, & paucis, illa mihi methodus cōmodissima visa est, si capita quædam attingerem, ad quæ omnis fere gubernandi asperitas & durities re-

ducitur: Itemque nonnulla, ex quibus contra omnis laxitas deriuatur, ac denique, si quomodo facta extremorum comparatione, medium tenendum sit, indicarem.

2 Quæ igitur gubernationem in suauem reddunt, & asperam, hæc fere sunt. Primum: In rebus iniungẽdis si res ipsa, quæ imponitur, grauis fit, & importabilis, quod nonnunquã ex Superioris vel discretionis inopia, vel tenuitate iudicij poterit euenire. Secundum: quod frequentius contingit, si res non sit illa quidem in se ardua, sed is, cui iniungitur, corporis, aut animæ viribus ad id oneris ferendum destituatur. Tertium: si quicquid illud sit, quod iniũgitur, id fiat verbis asperioribus, modoque despotico, præsertim verò si suspicari quis possit, id ab aliquo immoderato Superioris affectu proficisci. Quartum: Si vrgeatur executio eo tempore, quo subditus non est pro-

be disposítus, nec detur illi tempus, & auxilia, vt se ipse disponat. Quintum: Si tam grauiora, quam leuiora eodem omnia exigantur ardore; immo aliquando leuiora etiam maiore, quod consona sint peculiaribus quibusdam sensibus eius, qui gubernat. Sextum: Si omnes subditi rationes & excusationes primo statim aspectu tanquã tentationes eo benigne nõ audito reiiciãtur. Septimũ: si se suspiciosũ Superior ostẽdat, & ita affectum erga aliquem, vt putet subditus, nulla in re se posse illi satisfacere. Octauum: si malam de subdito opinionem præ se ferat, vt omnia in deteriorem partem interpretetur. quod reuera summopere affligit. Nonum: si perfectionem Instituti, & Regularum spectans Superior, nec seipsum cõsiderans, nesciat compati infirmitatibus, sed defectus exaggeret, cum errata deprehendit; in rebus verò iniungendis non tan-

Gal. 6.

quam rationalem,& volentem filiũ, ſed tanquam inanime inſtrumentũ mouere videatur. Decimum: ſi ita loquatur,aut iubeat aliquid,vt æqui nõce atqũ obſcure dicat, & quaſi ſtudio nolit intelligi, quo ſemper ei liberum ſit, ſubditum arguere: hoc enim mirum eſt quantopere ſubditos pungat. Vndecimum: ſi neget fere,quę petuntur: eſt enim habenda ratio rei,quæ petitur, eius,qui petit; ædificationis externorum, & noſtrorum; denique eius,qui petit, vtilitatis. Duodecimum & poſtremũ, ſi,quæ dubia ſunt,ſemper ſcrupuloſius,& rigidius interpretetur.

3 Contra verò, quæ debilem remiſſamque gubernationem faciunt, ad hęc reduci poſſunt. Primum: ſi tantũ magna,& quę ſcandalo ſint, curentur, & ea demum ſententiam Superiore,cetera verò paſſim negligantur. Secũdum ſi obſeruatio Regularum,vel multitudinis earũ prę-

textu, vel suauitate phrasis Patris Nostri minus accurate vrgeatur. Tertium: si quæ iniunguntur facienda, ob exiguam subditi repugnantiam, vel aliorum intercessiones immutentur facile, & prętermittantur. Quartum: si ex frequenti aliquotũ transgressione assuescat Superior, quasi minus mala iudicare, quæ mala esse perspexerit. Quintum: si iudicat quidem & improbat, sed ne contristet, aut contra se crabrones excitet, non monet, aut corripit delinquentem: In quo sanè illud D. Gregorij pertimescẽdum: Cum mala corrigi loquendo possunt, silentiũ consensum esse pertimescat. Sextũ si ad consolationem particularium, ne murmurent, vel ob auctoritatem aliquorum, vel ob suas amicitias, vel ob priuatos respectus ea facile concedat, quæ vel illis, vel cõmuni ædificationi non satis conueniant. Septimum: si ad euitandas amaritudi-

Lib. 10 Mora. cap. 4.

nes

nes aliquas errantis cuiusque, vel alterius, nec inuestigat errata, nec corrigit, nec quæ necessaria sunt adhibet, præsertim ad cautelam. Octauum: si prætextu humilitatis, & mãsuetudinis permittat se negligi, & cõtemni quę dicit. Nonum: si ex naturali timiditate, vel respectu aliquo ita perfunctorie & frigide moneat, vt nihil delinquentem moueat, quasi admonitione illa id tantum voluerit, vt officio functus coram DEO videatur, seque ipsum liberet scrupulo prętermissę correctionis. Decimum, & postremum: si contentus monitis, cum offenderit sibi errata displicere, putet se, iam satisfeciſſe, nec rebus ipsis efficaciter medeatur, & quasi Heli arbitretur se omnia perfeciſſe, si dicat, Non est bonum quod audio, &c. 1. Reg. 2.

4 Ex his facile apparere potest, In quo sit asperitas, in quo item debilitas et relaxatio, quid in vtroque ex-

extremo cauendum, ne duri nimis, aut pluſquam oportet, molles inueniamur. Nec difficile erit videre quomodo efficacia cum ſuauitate coniungi debeat, vt & fortes in fine conſequendo, & ſuaues in modo & ratione aſſequendi ſimus. In rebus enim vel concedendis vel negandis, in correctionibus & reprehenſionibus adhibendis, in puniẽdis erratis, in rebus iniungendis, in ſubditis ad virtutem & perfectionem promouẽdis, atque ad altiora prouehendis; ſpectandæ ſunt perſonę, & vires corporis, & animi; conſiderandæ opportunitates, exhortationes adhibendę, charitas in primis cum zelo prę ſe ferenda, longanimitas & patientia proroganda: nec tamen propteres permittendum, vt ſubditi ad impunitatem adſpirent, vt ea faciant quæ volunt; quæ nolunt, omittant, vt proprijs inclinationibus ſatisfaciãt; vt contra Superiorum iuſſa, & iudi-

cia agere & sapere assueſcant; vt Regulas consilia reputent, quę si faciãt, bene faciant; sin autem, nihil mali. hæc enim tolerare, non est suauitatis, sed languoris; neque hoc modo bono Societatis, immo ne ipsorum quidem, quibus cum ita agitur, vlla ratione consulitur. Non igitur Superiores arbitrentur se suaues in gubernatione esse, cum ita agunt, sed remissos ac debiles: Nec sibi contra, cum asperi sunt, quasi de disciplinæ zelo blandiantur. Subditi verò studium, & zelum perfectionis, religiosæque disciplinę perpetuo promouendæ, rigoris & asperitatis nomine non appellent, nec talẽ exigant suauitatem, quæ noxia potius indulgentia sit: sed intelligant multa sibi neganda, si eorum perfectionem impediant; plurima contra votum iniungenda, si ad DEI gloriam, & commune bonum pertineant; correctiones & pœnitentias ei, qui dirigi, & emen-

dari

dari cupiat, non esse auersandas, nec medicum censendum suauem, qui ex neglectu curationis, permittit, ne infirmum offendat, morbos cum periculo crescere. Denique Superiorum indulgentiam arguere nos tepiditatis, Serenus (quem speculum nominis sui, Cassianus appellat, in collatione de mobilitate animæ) apposite admodum refert. cuius Patris verba, quia magnum reuera horrorem huius indulgentiæ, ac perniciosæ lenitatis ingerunt, adscribenda putaui. In tantum enim, inquit, tempore videmus corruisse nonnullos, vt necesse sit etiam eos remissioribus monitis appalpari. modo ne, desertis cellulis suis, ad perniciosiores inquietudines reuoluantur; & circumeuntes ac vagi, crassioribus, vt ita dixerim vitiis implicentur; magnusq; fructus ab eis obtineri credatur, si solummodo se etiam cum qualibet ignauia valeant in solitudine continere

Coll. 7 ca. 23.

nere: ac pro ingenti remedio ſoleat eis à ſenioribus dici: Sedete in cellis veſtris, & quantum libitum fuerit, manducate & bibite, atque dormite, dummodo in eis iugiter perduretis. Itaque inuigilent in ea re Superiores, & pręſertim Prouinciales, vt contraria ſententia exterminetur, vt pote Societati, & cuicumq; religioſæ familię modis omnibus perniciosa: non enim in eo ſuauitas poſita eſt, vt voluntati & deſiderijs ſubditorum in omnibus obſequamur: Sed ſciant ſuauitatem in eo ſitam eſſe, ſi vt diximus, in obiurgationibus. v.g. nihil aſperum, aut iracundum, aut perturbatum appareat, ſed paterna grauitas, pia quædam compaſſio, & dulcedo quædam, ſed viuida tamen & efficax, eluceat. Si à puniente non tam voluntas humiliandi & caſtigandi, quã neceſsitas quędam ex zelo boni communis, & vtilitate ipſius etiam, qui punitur, aliquid

quid extorsisse videatur. Si negemus quod negandum est, quasi cum quodam doloris sensu, parati concedere quando, & quod expedire videbitur. Si imperfectiones ita emẽdari velimus, non quasi nimiũ emũgentes, ne sanguinem eliciamus, verùm, quasi exactores quidem, benigni tamen, qui non velut vincendi studio, sed in bonum Societatis, atque adeo ipsius subditi id velimus, ac si cum ipso in vnum conspiremus ad victoriam de Tentatore reportãdam. Si iubentes circumspecte, & amanter DEI gloriam, & subditorũ lucra, non aliud quippiam nos quærere ostendamus. Si quod hodie nõ præstatur, patienter in crastinum expectemus; ita tamen vt semper expectatio finem spectet, & media applicet accurate: si quidem quod ex inopia spiritus à subdito obtinere non valemus, nulla ratione efficacius aut suauius cõsequi poterimus, quã

Prou. 30.

si ille diligens sui scrutator, & spiritualis euaserit. Si denique ita in visceribus charitatis cum subditis agamus, vt & suas tentationes, in nostrum veluti matris sinum facile deponant, & vicissim correctiones nostras, siue quæcunque à nobis proficiscuntur, tanquam ab amore profecta, repugnanti licet sensu, animo tamen non exacerbato suscipiant.

cap. 2. §. 4. Quod & B. P. N. docuit, cum nona par. Constitut. seueritatem cum benignitate, & mansuetudine ita miscendam docet, vt nec se flecti Superior sinat ab eo, quod Deo ac Domino nostro gratius fore iudicauerit, & tamen filiis, vt conuenit, compati noluerit, eo modo se gerendo, vt etiam qui reprehenduntur, vel corriguntur, quamuis secundum inferiorem hominem quod agitur, displiceat, agnoscant nihilominus quod recte in Domino, & cum charitate ille suum officium faciat.

Ari-

Ariditas, & distractio in Oratione. Cap. III.

1 MVlta examinanda sunt, & diligentius inuestiganda, vt pro ratione morbi medicina possit applicari. Examinandum itaq; primò an sit continua, an interpolata; Si interpolata, an duret longo tempore, vel breui. Si tantùm in oratione matutina, an etiam in spiritualibus exercitijs die noctuq; quasi perpetua sit. Videndum vnde proueniat, perpendendum distractiones vnde nascantur, an ex quadam naturali instabilitate, & volubilitate naturæ, quæ nesciat quasi quieta consistere: an ex desiderijs & inordinato affectu erga aliquid, quod subinde recurrit, & animum pulsat, mentēq; ad se importune reuocat: an ex occasione aliqua temporaria tunc exorta; an ex defectu discursus, & ino-

C pia

pia materiæ, ex qua cum nō habeat mens, quo ſuſtentetur, in varia diſfluit: an ex negligenti cuſtodia ſenſuum, vnde imagines oriuntur: An ex otioſitate, leuitate, ſcurrilitate, & huiuſmodi, quę animam ad exteriora reuocant, & leuem, ac fere puerilem reddunt. An ex nimia occupatione, quæ ſpiritum quaſi ſuffocat: An denique ex diuturna quadā probatione, & ſubtractione internæ viſitationis. Hęc enim omnia, & huiuſmodi alia inquirenda ſunt: nec enim omnium vel hominum, vel morborum vna curandi ratio eſſe poteſt. & quidem de cauſis, & remediis inquietæ, atque impuræ orationis, multa tum apud D. Gregorium plurimis in locis, tum apud Caſſianum collatione Abbatis Iſaac de Oratione, ſpiritualis medicus inuenire poterit, licet nonnulla ſint, quæ pure contemplatiuis, & Anachoretis magis cōueniant, cuiuſmodi Noſtris

Caſſian. collat. 9.

ſtris proponere, aut adhibere, prudentia,& diſcretio non permittit.

2 An autem ex naturali illa naturæ inſtabilitate proueniat, inde colligi poterit, ſi ſit continua, ſi à tempore Nouitiatus, ſi per plures annos durauerit: Deinde ſi ſine cauſa vel occaſione ex parte infirmi; Si adhibuit remedia, nec profecit. Si hęc remedia non inconſtanter, aut ad tempus breue, ſed perſeueranti adhibuit diligentia Quod ſi ſit eiuſmodi, animandus erit ad tolerantiã, vt magna longanimitate, & conſtanti ſtudio virtutibus incumbat veris, ſolidisq; vt Conſtitutio loquitur, & curet in via Diuini ſeruitij progreſſum facere; ſuppleat frequentioribus, & feruentioribus iaculatorijs; paupertatem ſuam ſpirituali quadam mendicitate, de qua egregie Gerſon) piiſſimo Patri,& DEO, ſanctiſque omnibus commendans; Lectione ſacra non fuſa, & longiore

3.p.c.1. §.10. et 4.p.c. 4 §.8. & 10. p.§ 2.

Tomo 3. de Mendi.

citate spiri-tuali. vtatur, sed breui, & meditatione, atque attentione peruigili. Discurrat per varia puncta Rosarij, vitæ, & passionis Domini, gratias agendo, petendo, proponendo cum confusione imitationem, offerendo illa pro se æterno Patri: in qua Passionis meditatione, si pie, & perseueranter pulsauerit, inueniet proculdubio maximam lucem pro intellectu, & solidam stabilitatem pro affectu, cum tamen à nobis non sint in nobis viæ nostræ aliud, quam tenebræ & lubricum. Si duret longo tempore, vt in quotidianis meditationibus & exercitationibus ariditatem & distractiones patiatur, hortandus est ad maiorem secessionem, & spiritualia exercitia per aliquot hebdomadas: plurimum enim conducit ad quietem animæ comparandam, assiduitas illa meditandi, & legendi, animumque mirifice reuocat ab euagationibus, vt experientia plurimũ do-

Psal. 34.

docuit. In his autem exercitijs illustrationes, & proposita annotare, & aliquid excerpere, quo his absolutis vtatur siue ad virtutum exercitia, siue ad mentis eleuationem, & coniunctionem cum DEO plurimum proderit. Si tantum hoc in matutina oratione senserit, potest interdū fieri vel ex grauitate capitis aut alia huiusmodi affectione, vt eo tempore minus aptus ad meditandum inueniatur, vel ex diuturna attentione, quam non valet per integram horā continuare; Tunc diuidenda erit, vt diuersis temporibus fiat, vel commutanda ratio temporis; quod tamē considerate admodum, & non leuiter concedatur: supplendum interdiu iteratis intentionibus, & eleuationibus; excitet se se psalmorū versiculis, nunc ad compunctionē, nunc ad humilitatem, nunc ad petitiones, nunc ad laudes, denique efformet se ad varios affectus, prout maior ne-

ceſſitas, aut ſenſus animi ſuggerit.

3 Si prouenit ex inordinato affectu & deſiderio erga aliquid, hic laborandum fortiter, & aſſidue, vt radix aut euellatur, aut certe mortificetur, & exſiccetur, ne germinet. Occaſiones extempore ortæ facile vitari poterunt; non enim ex aliquo peculiari affectu, aut inclinatione proficiſcuntur; itaque & facilius cauentur & non ita animum afficiunt, nec difficile abiguntur, tantum cautela non deſit, & mediocris attentio, & cuſtodia ſui.

4 Si ex defectu diſcurſus, & inopia materiæ, Primò præparet puncta diligenter, legat meditationes de ea materia, Lectio enim mirum in modum iuuat; doceatur extendere puncta in vita, & paſſione Domini, conſiderando, Quis, Quid, Pro quibus, Quanto amore, Quo fructu paſſus, attendendo perſonas, verba, opera, & cetera, reflectendo ad ſe, compa-

ran-

rando, opponendo celsitudinem paruitati, pietatem ingratitudini, & alia huiusmodi, quæ ingentem præbent meditandi, & discurrēdi materiam. Denique semper habeat in prōptu puncta aliqua abundantius, vt si in vno non potest, sistat in alio.

5 Si ex negligenti custodia, adhibeat diligentiorem, examinet se accuratius, caueat ab ijs, quæ lædere possunt: certum est enim illud Cassiani Collatione citata: Quicquid ante orationis horam anima nostra conceperit, necesse est, vt orantibus nobis per ingestionem recordationis occurrat. Quamobrem quales orantes volumus inueniri, tales nos ante orationis tēpus præparare debemus. Hęc ille. *Col. 9. c. 2.*

6 Si ex otio, & scurrilitate, fugiat nugas, eleuet interdiu mentem, visitet sanctissimum Sacramentum, saluet Domini plagas, saltem semel orationem dominicam recitando,

vel Imaginem B. Virginis cum Aue, vel Salue Regina; petat inſtãter adhibitis interceſſoribus, communicet omnia frequentius cum rerum ſpiritualium Præfecto: meminerit quod *Coll. 1. c. 17.* Caſſianus ſapienter docuit; Licet enim impoſſibile ſit mentem nõ interpellari cogitationibus; eſt tamẽ, inquit, noſtrum magna ex parte, vt cogitationum qualitas emendetur, & vel ſanctæ & ſpirituales in cordibus noſtris, vel terrenæ, carnaleſq; concreſcant. Ideo namque frequens & iugis adhibetur lectio ſcripturarum, vt exinde nobis ſpiritualis memoriæ prębeatur occaſio. Denique monendus accurate, vt ſerio fugiat ab inani quadam perſuaſione, & noxio loquẽdi modo eorum, qui cum nullam, vel exiguam in cuſtodia ſenſuum curam adhibeant, libereque, & laxe nimis in omnibus agant, in ſpiritualiũ procuratione tepidi ſint, & ſegniores; ſuam tamen ſpiritus

ari-

ariditatē, & distractiones in oratione, & quasi quandā insensibilitatem in interioribus, adscribunt diuinæ probationi, quę illos, vt quidam loquuntur, à lacte abstractos, ad panē, & solidum cibum erudiat, quasi grādiores. Ceterum recogitet potius, quid S. Gregorius contra eiusmodi homines dicat: Nam per contemplationem rimari cœlestia volumus, qui non solum cordis, sed etiā corporis custodiam non habemus. Et quidem sæpe indecenter aspicimus, ociosa audimus, superflua loquimur, somnum, cibum, non ad refectionem corporis habemus, sed ad vsum delectationis. Itaque cum discutere ambigua volumus, superna conspicere, tenebras nostras deserere, interne dulcedinis saporem gustare, ab illius secreto tanto dignius repellimur, quanto munitionis nostræ fortitudines negligentius dissipamus: iamque nobis tāto est ascendere

In 1. Reg. c. 1. in illa verba, & ascēdebat vir ille statutis diebus.

dere difficilius, quanto ad nos ipsos relapsi, in altitudinem custodiæ non curauimus cordis munitiones. Diligenter igitur examen adhibendũ est & venialia etiam, atque minuta cauenda, nam & illa non leuiter impediunt; quo circa idem S. egregie monet, Quia sine peccato, inquit, electi etiam viri esse non possunt, quid restat nisi vt à peccatis, quibus eos humana fragilitas maculare nõ desinit, euacuari quotidie conẽtur; nam qui quotidie nõ exhaurit quod delinquit, & si minima sunt peccata quæ congerit, paulatim anima repletur, atque ei merito auferunt fructum internæ saturitatis.

S. Greg. in 1. Reg. in illauer ba, famelici saturati sunt.

7 Si ex nimijs occupationibus; studiose caueat non necessarias, nec proximis vtiles. Subtrahat aliquid voluntarijs relaxationibus, suffuretur è medijs occupationibus aliquid temporis vel breuissimi ad mentem eleuandam in DEVM: se circumspicien-

ciendum : curet habere mentem liberam,& iuxta S Bernardi consiliũ, non se tradat negocijs, sed accommodet: petat à Superiore moderationem aliquã in actione, & ad breue tempus omnimodam etiam cessationem : redibit enim postea alacrior,& vtilior.

8 Postremo, si ex diuina dispensatione,& subtractione,tũc animandus ad patientiam,& suauiter fouendus, ne animo deijciatur. sed curet primùm seipsum coram DEO humiliare, sibi huius subtractionis causã adscribere, non placere sibi, sed accusare semetipsum, quoties in se vel ad modicum tepere gratiam sensérit. In veritate enim didici, S. Bernardus, inquit, nihil æque efficax esse ad gratiam promerendam, retinẽdam, recuperandam, quàm si omni tempore coram DEO inueniaris nõ altum sapere, sed timere. Huius autem subtractionis effectus & signa po- *Serm. 54 in Cant.*

S. Bern. Ibidē. Psal. 142.

ponit idem Sanctus: Exaruit, inquit, cor meum, coagulatū est sicut lac, factum est sicut terra sine aqua, nec compungi ad lacrymas queo, tanta est duritia cordis. nō sapit psalmus, non legere libet, nō orare delectat, meditationes solitas non inuenio. Vbi illa inebriatio Spiritus, vbi mētis serenitas, & pax, & gaudium in Spiritu sancto? Causam autem hic Pater refert ad superbiam, siue quę fuit, siue quæ futura esset, nisi ita humiliaremur. At S. Bonauentura de

Proc. 7 6. 21.

Processu Religionis, quinque adfert huius sterilitatis & subtractę deuotionis causas. Prima est, inquit, humiliationis; Secunda, purgationis, quia minus purgatus fuit, minus studiosus in deuotione quærenda, vel minus gratus in accepta: Tertia, eruditionis, vt intelligat, id nō à se, suisque meritis, sed à DEI gratia, & liberalitate pendere. Quarta, ex indiscreto impetu & conatu cordis,

quo

quo quasi libertas mentis obruitur, & deuotio veluti per violentam extorsionem exprimendo quęritur. Quinta ratio, meritum maioris gratię, & gloriæ, dum desiderium non impletum affligendo purgat animã, & patientia desolationis, & humilis sufferentia mœroris, quasi lima reddit animam clariorem, & magis susceptibilem diuini splendoris. Hæc ille. Sed Gerson Cancellarius copiosius, quamuis breuissime, decem, & septem ponit huius subtractionis causas. Prima est, quam posuimus ex B. Bernardo, quem citat, id est, ad superbiam retundendam, vel cauendam. Secunda, ad desiderium vehementius inflammandum Tertia, ad cognitionem propriæ fragilitatis, vt homo sibi vilescat Quarta, vt induat viscera pietatis super aliorum desolatione. Quinta ad satisfactionem per dolorem illum sensibilem, quem patitur. Sexta, vt qui possunt

De Myst. Theolog. pract. Cõsid. vel industria 6.

alios

alios iuuare, nō ita ſe dedant internis conſolationibus, vt à charitatis negotijs, & alijs iuuandis retrahantur. Septima, vt experientia per hāc tentationem edoctus, virtutes ceteras & melius diſcat, & efficaciter doceat. Octaua, ne deſerat homo pro hac dulcedine, Dei iuſſa. Nona, ad punitionem venialium, tanquam ſi Pater triſtiorem filio faciem oſtendat, vt in omni cuſtodia, & modeſtia reddatur diligentior. Decima, vt intelligat homo, non haberi hoc per propriam induſtriam, neque volentis, aut currentis eſſe, ſed miſerentis Dei. Vndecima, ad purgationē maris ſpiritualis, quod ex nimia quiete ſordes contrahere ſolet, quas exagitatio commotioque depellit. Duodecima, vt innoteſcat, ſi gratis anima timeat DEVM, ſi parata eſt abſq; ſtipendio conſolationum, & ſuauitatum ſuo Imperatori deſeruire. Decima tertia, ne incipiat dona

Rom. 9

Dei

Dei pro ipso diligere, ijs adhærens, ijsque se oblectans, cum tamen Pater indulgentissimus hæc dispensatorie subtrahat, vt pomum, aut cibum, parans interim hæreditatem, & regnum. Decima quarta, interdũ ad conseruationem corporis, & virium, ne in lacrymis, gemitibus, & dulcedine sensibili tabescat & deficiat. Decima quinta, vt prouocet Devs sicut aquila pullos ad volandum; vt mater filium ad horam relinquit, quo instantius ille clamet, accuratius quærat, arctius stringat, & illa vicissim blandiatur suauius. Decima sexta, ad exercendam patientiam, quia sic affici, non est sine magna tribulatione, & anxietate. Decima septima & postrema, vt vel hinc coniiciat anima, quantę futuræ esset amaritudinis perpetua separatio, si tantilla subtractio sic afficit. Ceterùm in hac subtractione, qua Dominus priuatione consolationis,

Deut. 32.

vt

Diad. c. 87. vt ait S. Diadochus, intemperantiam noſtræ voluntatis caſtigat, vt nos virtutis, & vitij differentiam doceat; illud ſemper tenendum eſt, vt idem ait, vt cũ dolore, humilitate, ac decenti ſubiectione ſperemus ſemper de diuina pietate, hoc enim habere ſolet receſſio gratiæ ad erudiendũ.

9 Sed in his omnibus illud curãdum diligenter, quod Theodorus apud Caſſianum ponit, vt ſimus ambidextri, id eſt, vt proſperis & aduerſis ſpiritualibus ſucceſſibus ad anteriora ſemper progrediamur, vt ſiue feruentes ſpiritu, & à terrenis ſublimati, ac ſpiritualibus meditationibus paſti, ſiue cum omni ſpiritali feruore ſubtracto, quodam tepore atq; mœrore tepeſcimus, cum intolerabili quodam tetroque faſtidio vniuerſa ſordent inſtrumẽta virtutum, vtraque quaſi manu ad victoriã vramur. Vnde ſubdit: Quiſquis igitur in illis, quæ dextræ partis eſſe prædi-

Coll. 6 c. 10.

ximus

ximus, minime fuerit subintrante gloria vanitatis elatus; & in istis, quę finistræ partis sunt, viriliter dimicās, nulla desperatione conciderit, ac potius de contrariis arma quædam patientię ad exercitium virtutis assumpserit; vtraq; manu vtetur pro dextera, & in vtroque actu triumphator effectus tam de finistro statu, quàm de dextero palmam victoriæ consequetur.

Languor & debilitas in Spiritu, & Virtutibus. Cap. IIII.

HOc morbo laborāti, quasi somno graui oppresso, remedia excitantia applicanda.

1 Primò enim illud insonandum est, quod certè vel profunde dormiētem excitat: Nescit homo vtrum amore, an odio dignus sit. Terribilis est, inquit B. Bernardus, locus iste, & totius expers quietis; totus in-

Eccl. 9

Serm. 23. in Cant.

horrui, ſi quãdo in eum raptus ſum, illam apud me replicans cum tremore ſententiam: Quis ſcit, ſi eſt dignus amore, an odio? Et cum hæc cogitatio vel ſanctiſſimos viros, & quaſi columnas in Eccleſia compulerit ad tremorem; quid nobis faciẽdum, qui ex multis reſponſum mortis in nobis habemus, ſi non aliquantulum ex quibuſdam coniecturis, & indicijs noſtrę ſalutis recreemur? An quia Religionem ingreſſi ſumus, omnia tuta arbitramur? fallitur, nimis iſta perſuaſio, & periculoſe decipitur. Certe D. Gregorius aliquos aſſerit veluti duces currentes, alijs viã perfectionis oſtendere; qui tamen in foueam cadentes ſuo malo ſequentes, cautiores reddãt & humiliores. Non ergo languide & tepide agendum, ſed ardenter & ſtrenue.

ſerm. 39. in Cant. 2 Oſtendẽdum illi qualem oporteat eſſe animam religioſam. Quanta, inquit D. Bernardus, in affectionibus

nibus ordinatio, quanta in moribus disciplina, quanta in orationibus armatura, quantum in virtutibus robur, quanta denique ipsi cum hoste congressuum multitudo, numerositas triumphorum? Hęc attendens seque meliboribus parans, seipsum arguat, & quasi secularis adhuc conuersationis hominem damnet.

3 Ostendenda illi miseria status huius, quomodo quasi hectica febri laboret, qua cum quotidie magis tabescat, & conficiatur, quo plus ea laborabit, minus illam sentiet.

4 Indicanda pericula, facile enim consentiet tentationibus, si concutiatur, vt qui non sit fixus in DEO, sed quasi pendulus, & in actibus vix faciet aliquid præclarum, vel sua vocatione dignum: & tandem exponitur periculo deserendæ vocationis. Quam multos enim, inquit S. Bernardus, videmus, & plangimus fratres, qui dummodo maneat habi- *serm. contra pessi-*

mũ vitiũ Ingratitudinis.

tus,& tonsura,salua sibi omnia arbitrantur? non considerantes miseri quemadmodum Ingratitudinis vermis interiora corrodens,ob hoc tantum corticem, quem vident, transforare dissimulet,ne forte recogitẽt, & erubescant, ipsaque verecundia emendentur. Qui sic interdum in nonnullis consumpta esse interiora vniuersa præsumit, vt non vereatur ad ea, quę foris apparent, venenatũ ducere caput: nisi forte quos videmus manifeste apostatare à Deo,repente fieri pessimos arbitramur, & non magis paulatim defeciisse, cum

Osea 7

comederint alieni robur eorum, &

S. Bern serm. 63. in Cant.

nescierunt. Sed egregie idem,rem omnem quasi oculis subijcit his verbis: Hoc frigus si semel animum, animæ quidem(vt assolet)incuria,spiritu dormitante peruaserit,ac nemine deinde(quod absit)inhibente,ad interiora eius peruenerit, descenderit in viscera cordis, & sinum mentis,

com-

concusserit affectiones, occupauerit consilij semitas, perturbauerit iudicij lumen, libertatem addixerit spiritus; inox (vt in corpore solet euenire febricitantibus) subit quidam animi rigor, & vigor lentescit, languor fingitur virium, horror austeritatis intenditur, timor solicitat paupertatis, contrahitur animus, subtrahitur gratia, protrahitur longitudo vitæ, sopitur ratio, spiritus extinguitur, deferuescit nouitius feruor, ingrauescit tepor fastidiosus, refrigescit fraterna charitas, blanditur voluptas, fallit securitas, reuocat consuetudo. Quid plura? dissimulatur lex, abdicatur ius, fas proscribitur, derelinquitur timor Domini. Dantur postremò impudentiæ manus, præsumitur ille temerarius, ille pudendus, ille turpissimus, plenus ille ignominia, & confusione saltus de excelso in abyssum, de pauimento in sterquilinium, de solio in cloacam,

de cœlo in cœnum, de claustro in sæculum, de paradiso in infernum. Hactenus ille.

5. Intelligat, sicut in naturalibus, in formis remissis plurimũ esse admixtum contrarij, nec repugnare aliquid esse calidum, quod multum habeat frigiditatis, ita in hac tepiditate, & languore plurima esse admixta vitia, plurimas imperfectiones etiam in ijs ipsis virtutibus, quas habere videmur. Verbi gratia, blandimur nobis de Obediẽtia, quod in plurimis obediamus, atque affectũ quendam erga virtutem hanc nobis habere videamur: tamẽ si Obedientia remissa sit, & languida, plurimos actus elicimus inobedientiæ, innumeras imperfectiones ex defectu circumstantiarum, & diligentię ac feruoris in ijs ipsis actibus, in quibus nobis de obedientia blandimur. Idem de castitate, patientia, zelo animarum, ac ceteris. Atque ita sicut habe-

habemus in altero, vnde DEVM laudemus, atque confortemur; ita non deeſt in altero vnde gemamus. Et hoc ſanè diligentiſſime perpendendum, quo quaſi ſtimulo ad perfectionem excitemur.

6 Examinet, an languor hic, & debilitas, ſicut in corporalibus contingit, proueniat ex redundantia malorum humorum; vt ſi habet fines particulares, & ſeipſum quærit, euacuandi humores; alioqui fruſtra nititur. Si ex defectu alimenti; videat quo modo frequentet Sacramenta, meditationes, orationes, & ſpiritualia: perpendat quomodo non nutriatur: examinet diligenter, & cognoſcere ſatagat. nam ijs non refici, impinguari, & roborari, ſatis per ſe malum eſt, & aliquid indicat ſubeſſe, quod accurate inueſtigandum, & diligenter ſit emendandum.

7 Diſpenſetur, vt frequentius cõfiteatur, & communicet; ita tamen,

vt ad præparationem, aliquid ei peculiare iniungatur, ne, si id etiam ex consuetudine faciat, augeatur potius morbus, vt solet, quàm minuatur.

8 Assignetur illi plus temporis, saltem horæ quadrans, orationi, vel piæ alicui & vtili lectioni, ad quam accedat non segniter, sed studiosè quasi ad medicinam, quam ex desiderio sanitatis, cum desiderio suscipiat. Nec verendum, ne breue illud spatium, litterarum studijs, aut aliis exercitationibus aliquid detrahat: sed cogitandum potius cetera omnia languescere, nisi spiritu roboretur.

9 Legat Sanctorũ vitas sibi aptas; plurimumque proderunt ad id domesticæ, vt B.P.N. Ignatij, Xauerij, & aliorum. Legat autem non percurrendo, sed ad spiritus excitationem.

10 Si renouatio votorum adhuc

Ion-

longius absit, valde conducet, si præmissis Exercitijs spiritualibus per ali quot dies, & diligenti confessione vel ab ingressu in Societatem, vel ab eo tempore, quo sic ægrotare cœpit, renouet ipse secreto sua vota cum desiderio quasi denuo incipiendi, illud apud se constanter statuens, & subinde repetens: Et nunc quæ est expectatio mea, nonne Dominus? & substantia mea apud te est. Et illud: Dixi: Nunc cœpi: hæc mutatio dexteræ Excelsi. *Ps. 38.* *Ps 76.*

11 Accipiet vnam aut alteram virtutem cõgruam, in quarum actibus se se studiose exerceat: & si nulla eo die detur occasio, saltẽ in examine petat virtutes illas à Deo, & se se paratum cum desiderio offerat.

12 Mortificet se, negando sibi nonnulla, etiam si leuia, vt excitet spiritum contra carnem; & proprias voluntates ac desideria vel in ijs resecare consuescat.

13 Con-

13 Conueniat cum Superiore, eumque obsecret, vt etiam nolentē & querulū mortificet, vrgeat, & extimulet, cum eodemque frequenter communicet, & speret de Domini bonitate.

Coll. 7 ca. 6. 14 Demum habeat semper præoculis, quod apud Cassianum Serenus egregie docuit; Cum enim attulisset à Scripturis iuxta septuaginta interpretes: In omni solicito inest amplius; at qui suauis & sine dolore est, in egestate erit: Et iterum: Vir in laboribus laborat sibi, & vim facit perditioni suæ: nec non etiam; Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud, subdit: Nulla nāque virtus sine labore perficitur, nec vlli possibile est, ad istam quam cupitis, stabilitatem mentis sine ingenti cordis contritione conscendere: Homo enim ad laborem nascitur.

Prou. 14. *Ibidē 16.* *Matt. 11.* *Iob 7.*

Defe-

Defectus Obedientia. Cap. V.

1 OStendenda illi Obedientiæ pulchritudo, neceſſitas, animi tranquillitas, meritum, profeſſio in Societate, quam peculiarem ſuorum notam B.P.N. eſſe voluit: deniique hoc eſſe præ ceteris votis, vt Sãcti, & Doctores tradunt, quod vere faciat Religioſum. *In epiſtola de Obedientia.*

2 Vt diligenter & ſerio legat per aliquot dies eius Epiſtolam de Obedientia; ibi, tanquam in ſpeculo, ſuas maculas intueatur, ibi, quantum à vera obedientia abſit, inſpiciat, & deſleat, confundatur, & erubeſcat, & excitetur ad meliora.

3 Vt meditationes aliquot appoſitas de ea re per plures dies habeat, vt in copioſa admodum materia, de qua plurima meditari licet, quę à Prefecto rerum ſpiritualinm ſuggerenda, & à Scripturis, atque à Sãctis Pa-

Patribus petenda erunt: & quæ breuiter primo puncto attigimus, magna cum vtilitate dilatari possunt; præsertim si addantur aliqua puncta de iis, quæ iuuare, aut retardare possunt.

4 Vt colligat sibi aliqua exépla Sãctorum in hac virtute, quę ad manum habeat, quibus se subinde obiurget & reprehendat.

5 Vt examinet diligenter, & cum Superiore, & Præfecto Spirituali cõferat, in quo rerum genere maiorẽ sentiat animi repugnantiam, & ea vnde oriatur, an ex superbia, vanitate; pigritia, affectu inordinato ad studia, vel quęuis alia, proprio aliquo fine & desiderio. Vt ibi medicinam admoueat.

6 Vt constanter applicet animũ, DEVM in Superiore cognoscat, nec humanis rationibus & discursibus det locum; quod malum cum sensim in animum irrepat, mirum est,

quo

quomodo omnem obedientiæ simplicitatem, alacritatem, promptitudinem, denique perfectionem omnem exhauriat. Vnde vigilanter aduertat, vt quoties tale aliquid suggeritur animo, veluti venenũ quam citissime expellat.

7 Incessanter à Domino hanc virtutem petat, & in examine tam communi, quàm particulari præcipuam eius rei curam gerat.

8 Proderit si Superior aliquando iubeat, vt se per biduũ, aut triduum paret ad aliquid incertum faciendũ, quod forte contra eius voluntatem, & sensum erit; ita tamen, vt animo statuat, nunquam positiue se in contrarium consensurum.

9 Nunquam aliquid proponat, quin duo illa præmittat à P.N. præscripta, Orationẽ, & Resignationem: quod si hanc non sentiat, saltem desideret, & petat à Domino, statuatq; se etiam renitentem facturum: paula- *Cõst. 3. p. c. 2. §. 1.*

Ser.19. latim enim (vt ait S. Macharius Aegyptius) dulceſcet ipſa virtus, ad quam veluti reluctantem nunc ſe adigit.

10 Iniungat ei Superior frequenter leuiora, & in quibus nouit eum non habere difficultatem, vt ſic aſſueſcat ad alterius iuſſum aliquid facere, poſt factum collaudet, addat animum, &c.

11 Aliquãdo ſumat aliquod certum, in quo magnam ille habeat difficultatem, dicatque vt ad id faciendum, per biduum, aut triduum ſe præparet, vt ex communi conſenſu id faciat. Vbi fecerit, ſi alacriter tulerit, recreet, & animet, docens eo exemplo fore, vt omnia ſint aciliora; ſi grauate, laudet patiẽtiam, promittat victoriam, fore, vt facilius vincat, atque paulatim hac exercitatione robuſtior euadat.

12 Aliquando pie condeſcendat Superior, vt id prætermittat, ad quod

quod grauem sentit repugnantiam; sed ita paterne, vt intelligat ille, fuisse piam dispensationem, & suauem condescensionem, tantum vt proficiat, & crescat, & vt robustior factus possit alacriter portare, quod modo non potest. Interim tamen licet Superior ex parte sua id faciat, sciat tamen se sibi meritum & vires imminuisse, quas auxisset, si se magno animo vicisset.

13 Moneat eũ Superior per Prę-fectum spiritualem, & alios probatos viros, si quos ille habet familiares, & quibus ipse confidit.

14 Quod si desit voluntas curationis in infirmo, vt medicamenta respuat; tunc primo acrius erit extimulandus, & coustricis, vt aiunt, vtendum; vt intelligat se malo in statu & valde periculoso versari, nec posse propinquare sanitati, qui à remedijs abhorreat. Secundo, orandum pro eo diligenter à tota Domo, tan

quam

quam pro eo, qui periculosè admodum laborat. Tertio, monendus Prouincialis, sed sperandum est, si suscipiatur curatio, modo prædicto, paucos futuros adeo rebelles.

Effusio ad exteriora. Cap. VI.

COnsiderandum an id proueniat ex quadam inquieta & mobili natura, tunc enim licet ea reprimenda sit, & dirigenda; tamen reuera vix assurget, vt fiat homo interior atque collectus, nisi singulari gratia præueniatur, & ipse studiosè, & valide naturam domet, & actibus frequentibus, validisque se comprimat. Hic autem occupandus erit ex obedientia in negocijs vtilibus, & pijs: coercendus ne in alia dilabatur, & diffluat: prudentis enim est, apte vti ingenijs hominum ad bonum. Monêdus vt interrumpat aliquando perpetuitatem actionis, & si nihil aliud,

quie-

quieſcat ſaltem in cubiculo, legens aliquid ſpirituale, vel recitans Pſalmos, aut Roſarium, vel examinans conſcientiam, ita vt omnino abſtineat ab exterioribus. Monendus, vt ſubinde dirigat intentionem, examinet defectus, qui frequentes in talibus ſubrepere ſolent, loquacitatis, curioſitatis, impatientiæ, nugatoriarum narrationum, adulationis, vanitatis, murmurationum, iudiciorum, & huiuſmodi. Ex his cautior fiat, & humilior, miſereatur ſui ipſius, & apud ſe vileſcat, qui quaſi doctus di- *Oſe.10.*
ligere trituram, vel ad altiora non aſſurgit, vel mox recidit. Studeat ex hac confuſione in obedientia eſſe promptior, in iniurijs tolerantior, in officijs abiectioribus deuotior, in aliorum infirmitatibus magis compatiens, in mortificationibus carnis feruentior: Denique compeſcet alijs officijs & exercitijs, quod in hoc minus habet. Si vero naſcatur potius

ex quadam interiori ariditate, qui cum ſpiritualia, & interna non guſtet, quærit in exterioribus ſolatia, alia via incedendum eſt.

1 Reſtringendæ occaſiones vagationis, multa negotia etiam vtilia, alijs demandando.

2 A viſitationibus non per vnam aut alteram hebdomadam, ſed per aliquot menſes omnino abſtineat, vt aſſueſcat vel inuitus domi ſeſe continere.

3 Omnino ſeruet Regulam, ne accedat ad colloquia externorum, niſi iuſſu Superioris à Ianitore vocatus.

4 His, iam contrarijs remotis, incipiat frequentius ad cor redire, examen conſcientię breuiſſime, ſed frequenter faciat, ſe ad ſe intus reuocans, mentem ad DEVM eleuans, & vel vnico ſuſpirio dicat cum confuſione: Vide Domine humilitatem meam, & laborem meum. *Pſ. 24.*

5 Præ-

5 Prefigat sibi certum tempus ad piam lectionem, saltem bis in die, qua vires reparet.

6 Vnam aut alterã decadem Rosarij diuisam, per totum diem recitet, petendo, proponendo, & cõpungendo, desiderando, gratias agendo, &c. Bonum aliquem spirituale affectũ, si non vbertim sponte fluentem, saltem humilitate, & assidua quasi retractatione exprimat.

7 Habeat ad manũ expedite versiculos aliquot è Scripturis, qui compunctionem excitent, quos sibi colligat, vel ab alio collectos memoriter discat. Verbi gratia: Super custodiam meam stabo, & figam gradum super munitionem, & contemplabor, vt videam quid dicatur mihi, & quid respondeam ad arguentem me. *Hab. 2*

Item: Sicut aqua effusus sum: Et illud: Fili mi ne effluas. Et illud: Spiritvs Sanctus disciplinæ effugiet fictum, & auferet se à cogi- *Ps. 21. Prou. 3. Sap. 1.*

tationibus quę ſunt ſine intellectu.
Eccleſ. 38. Et illud: Qui minoratur actu ſapientiam percipiet: & innumera huiuſmodi, quę cũ aliquo deſiderio ſubinde iaculetur.

8 Exercitia ſpiritualia, etiam ſi ægre cõtineri poſſit, per plures dies faciat.

9 Antequam negocia aggrediatur, colligat ſe ſe, dicatque cum S. Bernardo: Vbicumque fueris, tuus eſto: noli te tradere, ſed accommodare: Vbi verò perfecerit, redeat ad ſe ſtatim, & negotia, quoad poterit, aliquantula quiete interrumpat: nã vel tantillum ſedere in via, vires feſſo reparat, nec eſt omnium, inter ſtrepitus viarum, & negociorũ DEO, ſibique eſſe præſentem.

10 Vbi impetus ad aliquid agendum impellit, hoc ipſo aliqua mora ſe detineat, vt aſſueſcat non ſequi ſtatim animi impulſus.

11 Poſtremo intelligat, niſi vim

ſibi

sibi inferat, seque quibusdam quasi catenis vinciat, etiam si natura & consuetudo reluctetur, omnino nihil promoturum; sed si id faciet, paulatim dulcescet illi Devs, & spiritualium atque internorum tractatio reddetur quotidie facilior: morbus enim acediæ, & euagationis nulla alia re magis exaggeratur, vt Cassianus & experientia docet, quàm si cedamus.

Amor Excellentiæ, & honoris. Cap. VII.

1 INtelligat infirmus ante omnia, sicut in morbis corporalibus cõtingit, vt leuissimum sit aliquando Symptoma, si per se spectetur, quod tamen valde timendum est, si aduertatur vnde proueniat: ita erumpentia quædam signa vanitatis, amoris excellentiæ, & huiusmodi, quæ interdum à nobis parui fiunt, indicare

non leuem Superbię morbum. Ea autem cum duplex ponatur à Sanctis, prę cipue vero à Caſſiano lib. 12. de Inſtitut. hęc, de qua nũc agimus, valde carnalis eſt, & craſſa.

2. Animaduertat, amariſſimos inde oriri fructus, eoſque frequentes, quibus miſeram animam cibari ſæpius in dies contingit: in rebus enim Obedientię, vbi aliquid non eſt ſpecioſum, magnam inueniet difficultatem in illatis moleſtijs, & ſi quid cõtingat (quod frequenter accidit) in quo non videatur magni fieri, impatientia, & triſtitia maxima obruetur: in miniſterijs, niſi ab omnibus collaudetur, animum deſpondebit. Contra, efferetur, ceteros despiciet, & fiet intolerabilis, ſi pro voto laudetur: opera quæ faciet, ſæpiſſime intentionis impuritas maculabit: multa prætermittet ex tumore bona, quæ alioqui faceret: directionem, & exhortationẽ non admittet; vnionem.

nem fraternam sæpissime lædet: in culpæ cognitionem nunquam consentiet. at vbi est defensio peccatorum, quid boni sperandum? Legat diligenter Cassianum dicto. lib. 12. cap. 29. de Signis Superbiæ, immo accurate, & cum meditatione non semel totum librum duodecimum, & præcedentem, qui est de Cœnodoxia, & inueniet tam causas morbi, quàm remedia egregie descripta.

3 Meditationes de humilitate, eius pulchritudine, vtilitate, necessitate: Item, de Superbiæ fœditate, iniquitate, damnis, &c. non perfunctorie, sed adhibita diligenti exercitatione per aliquot dies aggrediatur: certoque apud se statuat non esse huius morbi curam lenem, aut facilem. Petat itaque à Domino assiduis tum suis, tum aliorum precibus sanitatem.

4 Vbi viderit per examen fructus malos pestiferæ huius radicis, recur-

rat ſtatim ad eam, ibique ſe reprehendat, ibi gemat, nec vnquàm alteri cauſæ, præſertim aliorum culpę, defectum tribuat.

Exam. c. 4. §. 28.

5 Contrarijs operibus cõſtanter inſiſtat: In humilioribus exerceatur, non modo officijs domeſticis culinæ, &c. quę iuuant quidem, & ad impetrationem conferunt; ſed multo maxime in ijs functionibus, ad quas minus afficitur, & quæ ab alijs minus ſuſpiciuntur; & ſi detur optio, eligat ſemper humiliora.

Ibidè.

6 Proponat Superiori ea media ſuſcipienda, à quibus ſenſus magis abhorret, & ſciat, ſi curari ſerio velit, ſibi contra ſe cum Superiore cõſpirãdum, vt & ipſe ſibi vim inferat, & Superior variis mortificationibus & humiliationibus, quaſi coniunctis copijs, eum iuuet.

7 Capitula, ſeu publicas reprehenſiones non ad externam tantum ſpeciem, & vt dici ſolet, pro forma, ſed

sed ad humiliandum, & vere confundendum apposita petat. Dentur aliquando non petenti, immo nec cogitanti (de quo tamen, antequam fiat, cum illo statuisse oportet) vt cū maiore præparatione, & fructu suscipiat.

8 Si quis est domi, cū quo peculiaris aliqua ratio æmulationis subsit, hunc præcipue colat, sed ab eo contra iuxta præscriptum Superioris quasi ex composito in specie exteriori contemnatur.

9 Nunquam sua narret, etiã prætextu ędificationis: quod enim sanis cibus esse potest, infirmo nocet: nec est infirmorum, vt in huiusmodi narrationibus Dei gloriam, non suam quærant.

10 In hoc præcipuo hoste debellando illud tenendum est, vt sine intermissione eum persequatur, semperq; faciat cõtrarios aliquot actus, dicens cum Scriptura: Perdam Babylo- *Isa.14.*

nis nomen,& reliquias,& germen,& progeniem. & item : Perſequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non conuertar, donec deficiant. *Pſ. 17.*

Poſtremo intelligat, niſi viriliter decertet, nõ modo futurum ſe quotidie erga hoſtem hunc debiliorem, ſed etiam paulatim morbum ipſum minus cogniturum, ita vt cum fiat aſſidue magis ſuperbus, & gloriæ cupidus, videatur ſibi ſemper humilior, & ſanctior. hæc enim eſt morbi huiuſmodi natura, hic lethargus.

Inclinatio ad ſenſualitates & amicitias. Cap. VIII.

MOrbus hic craſſior, & magis carnalis eſt; nec adeo difficilis curationis, modo mediocri aliqua cautela ſe ſe curet ęgrotus.

1 Itaque intelligat, hanc Religioſo homine qui crucifixus eſſe de-

debet, valde indignam esse, & vilem, ac turpem agendi rationem, vt sic confundatur, & reputet se omnibus viliorem.

2 Nunquam admittat, multo minus quærat in victu, vestitu, vel recreationibus aliquid singulare; & si ab externis offeratur, reijciat; vel si iustis ex causis recusari non possit, ad Superiorem pro infirmis referat.

3 Extra tempora prandij, & cœnæ, etiamsi maxime se affici sentiat, nihil sumat: nam seruare aliquid apud se, etiam Superiore consentiente, sumendum pro libito, probãdum non est, nec etiam ædificat Dispensatorem, aut aliquem aliũ fratrem ea de causa interpellare.

4 De ijs, quæ domi dantur, pane, vino, carnibus, memor paupertatis, & mortificationis, nunquam cõqueratur, sed curet semper optare viliora: & si quando tale aliquid subrepserit, agat potius Deo gratias pro

qua-

qualicumq; Sanctæ paupertatis experimento.

5 Ne carnem nutriens, contra se imprudens exacuat, memor sit, ad interiores meditationes, & virtutis actus addere etiam corporales afflictiones, disciplinas, & alias pœnitentias: petat eas, & statas habeat; nec imprudenter sibi blandiens putet, quod magna certamina non sentiat, se huiusmodi rerum vsu, & exercitatione non egere.

6 Silentium diligentissime seruare studeat; vix enim credi potest, quantum hęc disciplina silentij conferat siue ad vitãdas innumeras maculas, quas ex inordinata locutione contrahimus, siue ad libertatẽ quandam, quæ sensualitatem nutrit, coercendam. Experiatur, & intelliget.

7 Si quando, labore, & fatigatione vrgente, aliquid cessationis fuerit necessarium, non quærat colloquia, non alios aduocet, non circulos cogat,

gat, sed poterit solus per aliquod temporis spatium in horto, vel alibi ambulans, eleuare ad DEVM mentẽ, versiculis psalmorum, vel hymno aliquo, non quidem per modum intensæ orationis, sed ad relaxationem, & spiritum recreandum, gratias agendo, petendo, desiderando. Quibus si quis exercitatus fuerit, inueniet innumeros spirituales affectus; qui facile quasi de corde profluent; quibus nõ solum eleuari spiritum, sed corpus etiã à labore sentiet recreari. Quod si aliqui id non experiantur, intelligant inde potius prouenire, quod terrenas consolatiunculas consectentur, & otiosis narrationibus atque colloquijs delectentur.

8 Cum ad exteros vocatur, vel eos inuisit, proponat, & peculiari prouisione statuat cauere à facetijs, nugis, nouis vel audiendis, vel narrandis; & si incidant, pio aliquo colloquio interrumpat, captata exijs

quæ

quę dicuntur, occasione.

9 Si peculiari aliquo affectu, etiã naturali, & veluti sympathia affici se erga aliquem sentiat, curet statim initio omnem extraordinariam communicationem abrumpere, & communi tantum charitate illum amplecti. Vix enim dici potest, quanta incommoda ob locutionum, detractionum, querelarum, delationum, suspicionum, inimicitiarum, conuenticulorum, munusculorum, & similium ex singulari, & extraordinaria communicatione oriantur: sed omnes vno spiritu complectatur.

10 Postremo orationi, & rebus internis plus se dedat: gustato enim Spiritu, desipient nugę istæ.

Hic de tentationibus contra Castitatem aliquid esset attingendum, quibus non est dubium, quin tales infirmi frequenter pulsentur, licet interdum attẽdere vel dissimulent, vel negligant: sed & morbi ipsius pericu-

Digitized by Google

riculum,& lapsus grauitas, & ignominia, & plæraque alia infirmos ad medicinam extimulant. Sed quo pacto orationibus & ieiuniis, pœnitentijs, occasionum fuga, humilitate, manifestatione tentationum, lectionis instantia, occupationibus sãctis, frequentia Sacramentorum, & plurimis alijs remedijs occurrendũ sit, pleni sunt libri Sanctorum. Qua diuersitate item curãdi infirmi sint, si morbus incipiat ab anima per suggestiones,& redundet in corpus; vel contrà,si ex carnis petulantia redundet in animam: quomodo,si cogitationes turpes importunæ,vel in phãtasia pullulent ex malis habitibus, vel fiant immissiones per Angelos malos;quanta discretione discernẽdum; quæ curatio adhibenda, hæc peti possunt à plurimis Doctoribus, qui ea de re copiosè scripserũt,præsertim vero S. Bonauentura tract. de puritate conscientiæ, cap. 12. & de *Bonau tract.*

refor-

de puritate conscientiæ, & de reformatione mentis cap. 22. Gersone de exercitiis discret. simpl. cap. 3.

reformatione mentis parte 3. ca. 22. Gersone Cancell. de exercitiis discret. simpl. De malarum cogitationum causis atque remediis, ca. 3. & alibi sparsim.

Profunditas & defectus claritatis. Cap. IX.

PRimo monendus diligenter vt discutiat, & dispiciat attentius semetipsum: nam tenebræ huiusce modi, quibus se celari quis cupit, ferè coniunctę esse solent cum tenebris interioribus, ita vt in anima illa nec claritas propriæ cognitionis, neque lux quędam in agendis, nec splendor diuinorum soleat apparere, sed reuera tenebricosa omnia, & confusa, ita vt nec diuinarum inspirationum, & actionũ motiones puratæ sentiantur, nec pulchritudo virtutum sine magna nebula, & fumo, immo etiam caligãtibus oculis omnino

nino cernatur.

2 Perpendat, quanti fecerint semper Sancti Patres hanc animi sinceritatem, & claritatem in agendo cũ Superiore, & Rectore Spirituali, quã multa extent exempla, quid S. Basilius, Reg. fus. disput. resp. 46. Vbi citat illud Prouerb. 18. Qui non medetur sibi ipsi, frater est sua opera dissipantis, iuxta 70. Nostra editio habet. Qui mollis est & dissolutus in opere suo, &c. quid Cassianus, quid B.P.N. quid denique omnes, qui de perfectione scripserunt, senserint.

3 Sciat nullo alio vitio ita aperiri ostium Satanæ, qui est Spiritus tenebrarum, qui cum eiusmodi anima pro suo arbitratu sine vllo interpellatore libere agit, & multa facile persuadet, nec vllo alio vitio ita remediis omnibus occludi aditũ; quare seipsum aperiendo tentationes facile vincet, quibus tacendo succumbet.

4 Si nihil aliud, ratio ipſa, qua tacetur, mala eſt, & ſuſpecta. Aut enim ſuperbia prohibet, ne defectu manifeſtato, vilior reputetur; aut negligit manifeſtare ſe; quia putat ſine vllo duce ſuam ſibi prudentiam ſufficere, quod etiam arrogantię, & ſuperbiæ eſt: Aut humano aliquo fine ſibi propoſito veretur, ne hæc manifeſtatio ſibi ad eum conſequendum impedimẽto ſit. Denique, ſi mediocriter ſe examinet, inueniet ſtatim radicem eius rei non bonam.

5 Inſtruendus eſt non ſolum hoc nomine nõ futurum eum Superiori minus carum, immo contra multo cariorem: nam non modo actus ipſe manifeſtationis virtutis eſt, ſed humilitas, quam hoc facto ille oſtendit, deſiderium curationis, confidentia cum Superiore, ſpes ipſa ſanitatis, neſcio quo, ſed miro tamen modo longe amabiliorẽ Superiori reddunt, quàm ipſe defectus opinionem mi-

minuat. Cum præsertim culpa in eo, qui se cãdide manifestat, & iuuari desiderat, non tam vt culpa, quam vt infirmitas, quæ compassionẽ magis mouet, quàm indignationem, à Superiore spectetur.

6 Ad hoc vehementer iuuat, si Superior, iuxta regulas, crebrò, & magna charitatis significatione cum eo agat, vt opinio amoris, in Superiorem fiduciam generet, consuetudo minuat pudorẽ, & suauitas agendi erigat pusillanimitatem. *Reg. 25 Rect. et 26. Præpos.*

7 Iuuerit, si captata prudenter occasione, defectus aliquos, in quibus ille maiori pudore suffunditur, de alijs nonnullis (tacito eorum nomine, nisi essent illi iam Sancti, & res narraretur in libris) ad exemplũ adducat addens diuturnitatem morbi, pugnę difficultates, modum victoriæ, vel alia, quæ ad rem facient, eumque extimulent ad vires concipiendas.

8 Cum ab alijs manifeſtatur, monendus ſuauiter, addendi ſtimuli, quare meritum ſe ſe manifeſtandi, paſſus ſit ſibi præripi, cum etiam, ſecundum hominem, qui ſe manifeſtat, minorem ſentiat pudorem. Interdum, prudenter culpã extenuando doceat, nõ fuiſſe cauſam, cur tam topererem celatam eſſe voluerit. Interdum docendo, hanc occultationem auxiſſe culpam per ſe nõ magnam. Interdum addendo, vt videat quid mali faciat, vel puſillanimitas, vel propria æſtimatio; quia quod ſola manifeſtatione, facile fuiſſet curatum, iam factũ eſt alicuius momenti, vnde neceſſe ſit petere, inquirere, examinare, & huiuſmodi.

9 Hortandus vt crebrius, etiam ſine magna neceſſitate, conſcientiã ſuam, & defectus aperiat, quo ſic aſſueſcat, & quotidie leuius inueniet, & melius habebit. Addendum, ſi ſubreptio, vel mala conſuetudo po-

tuit

tuit culpam elicere voluntate quasi dormitante; cur ipsa voluntas volés, & vigilans non eliciat pro imperio longe facilius confessionem?

10 Monendus, si non videt, vt credat saltem, si non valde constanter contra se pugnet, & vincat, fore vt in dies deterius habeat: nam & plura, & diu tacita manifestare, maiorem adfert confusionem, & tacendi habitus contrahitur, & tenebræ augentur, & conscientia sensim obduratur.

11 Postremò proderit legere huius rei documenta, & exempla, meditari pericula eorum, qui ita vixerunt: Contra, serenitatem, meritum, conscientiæ tranquillitatem, & innumera bona eorum, qui confusione calcata se se manifestarunt, & dirigendos spirituali Patri tradiderũt. Denique perpendat apud se, an fuerit vnquã aliquis sanitatis cupidus, qui morbum celauerit? an quis ita demens, qui non possit Patri Spiri-

tuum DEO omnia perſpicue videnti, humili ſua accuſatione reconciliari, malit ſe cum confuſione abſcondere? Vere inſania falſa.

Pſ. 39.

Iracundia, impatientia, vel auerſio à fratribus. Cap. X.

1 SI fuerint auerſiones diuturnę, Primo, monendus erit amanter, ſed ſerio, quam hoc indignũ ſit Chriſtiano homine, ne dum Religioſo, qui inter fratres viuens, vnius moris, & cordis cum ceteris eſſe debet. Et vt recogitet ex humilitatis defectu impatientiam naſci, ideo factum alterius, quo ſuccenſus videtur, non tam fuiſſe cauſam commotionis, quam manifeſtationem veritatis occultę. Videnda quæ pulcherrime diſputat Caſſianus Collat. 18. cap. 13. 14. 15. & 16.

2 Extimulandus per Confeſſarium, nec ſicut in ceteris imperfectio-

ctionibus tolerandus diutius, quin efficaciter semel se vincat, & deposita omni amaritudine coniungatur fratri, sciés nec orationes, nec actiones ceteras tales esse posse, quales oportet, nisi hoc diligenter fuerit emendatum.

3 Curet Superior, vt cum fratre quamprimum redeat in gratiã, nec vlla ratione permittat, si quando id contingat, vt signa communia salutationum, colloquiorum, & officiorum, & huiusmodi sibi inuicem negent. Quod ne in militibus quidem contubernalibus toleratur: nec vlla excusatione, aut dissimulatione id permittendum, tum quia graue est, tum quia magis dissensiones nutrit, & domi scandalum.

4 Superior alloquatur etiam illum, cui offensus est, vt is, quamuis nulla sua culpa ab illo ita tractetur, vincat tamen in bono malum, humiliet se se, adeat primus, blande ho *Rom. 12.*

minem alloquatur, prouocet modis omnibus ad charitatem. Denique ipse Superior, vel alius sit mediator, vt omnino, & absque mora res componatur.

5 Non admittat Superior, quod frigide dici solet, se per DEI gratiã, nihil mali illi velle, non sentire in animo rancorem; tantùm non posse illum libenter videre, non cum illo ex animo agere, diuersitatem cõplexionis, morum dissonantiam nõ permittere, vt placide cõuiuere possint. Hæc omnia refellenda, sunt tanquã à nobis aliena, & excusationes in peccatis, atque amaritudinis germina à pessima radice profecta: nec ferendum, vt diutius venenum in pectore seruantes, grauius afficiamur. Erimus enim in tenebris, & Ira multa audebit. Non enim erubescit in tenebris (ait S. Augustinus,) cũ super eam Sol occiderit; luce quippe charitatis, & vnitatis vel extincta, vel

Ad Profuturũ epist. 149.

vel passionum,& mali affectus nebulis, & caligine præpedita, deteriora contingêt in animo siue in alterius, siue in proprium detrimentũ, quàm quæ in corpore solent, in tenebris ambulanti.

6 Efficiat, vt peculiaria signa charitatis exhibeat ei, cui offensus est, cum illo amanter agendo; si quid potest, pro illo præstando; Si infirmus fuerit, sæpius visitando, illi inseruiendo, etiam sensu reluctante; Denique vrgeat, ne plus patiatur in suo pectore virulentum indignationis affectum, quàm CHRISTI dulcedinem regnare. Idem agat cum altero, ita vt mutuis officijs charitas certet. Sic enim DEO iuuante, sanabitur. Quod si alter in alterum reiiciat culpam, docendus quod Cassianus docuit, vbi agit de Spiritu tristitię. Quæ quoniam egregie rem attingunt, & paucis, grauiterque illam explicant, placuit etiam hic adscri-

Cassia l. 9 c. 7 & 8.

scribere. Sic itaque habet. Ideoque creator omnium DEVS, opificij sui curationem præ omnibus noscens, & quia non in aliis, sed in nobismetipsis offensionum radices causęque consisterent, non deserenda præcepit fratrum consortia, nec vitari eos, quos læsos à nobis, vel à quibus nos arbitramur offensos, sed deliniri iubet, sciens perfectionem cordis non tam separatione hominum, quã virtute patiẽtię conquiri; quæ firme possessa, ficut potest nos etiam cum ijs qui oderunt pacem, pacificos cõseruare, ita si parta non fuerit, ab his quoque qui perfecti, ac meliores nobis sunt facit iugiter dissidere. Occasiones enim commotionum, ob quas eos, quibus iungimur, deserere festinamus, in conuersatione humana deesse non poterunt: & idcirco tristitiæ causas, ob quas à prioribus separamur, non euadimus, sed mutamus. Procurandum itaque nobis,

Psal. 119.

vt no-

vt noſtra potius emendare vitia, & mores corrigere feſtinemus: quæ proculdubio ſi fuerint emendata, non dicam cum hominibus, ſed etiã cum feris, & beluis facillime nobis conueniet, ſecundum illud, quod in libro B. Iob dicitur: Beſtiæ terræ pacatæ erunt tibi. extrinſecus quippe venientia nõ verebimur offendicula, nec vlla poterunt ſcandala nobis deforis inferri, ſi in nobiſmetipſis radices eorum receptæ, inſertæque nõ fuerint. Pax enim multa diligentibus nomen tuum, & non eſt illis ſcãdalum Hactenus ille. Videnda etiã quæ libro 8. de Spiritu Iræ ponit, præſertim à cap. 8. vſque ad 15. Legendus idem Collat. 16. Abbatis Ioſeph de Amicitia, per totam, præſertim vero cap. 15. 16. & 17. vſque ad finem. Ex qua tamen collatione in cap. 27. nullo modo prætermittẽda duxi pulcherrima atque efficaciſſima verba, quibus locum illum Apoſtoli

Iob 5.

Pſal. 118.

Digitized by Google

Rom. 12. ſtoli explicat: Date locum iræ: Hoc eſt, inquit, non ſint corda ſic impatientia, & puſillanimitatis anguſtiis coarctata, vt violentam commotionis procellam, cum irruerit, ſuſtinere non poſſint, ſed dilatamini in cordibus veſtris, ſuſcipientes aduerſos iracundiæ fluctus in illis extenſis finibus charitatis, quæ omnia ſuffert, omnia ſuſtinet. Et ita mens veſtra amplitudine longanimitatis ac patientiæ dilatata, habeat in ſe conſiliorum ſalutares receſſus, in quibus receptus quodammodo atque diffuſus teterrimus iracundiæ fumus, protinus euaneſcat. Hæc de auerſione, & ira diuturna.

1. Cor. 13.

7 Si verò fuerint impatientia & ira, vel excandeſcentia ſubita, quæ frequenter contingunt; ſed ſtatim euaneſcunt, docendus erit occaſiones anteuertere quibus ſe nouit accendi, & paratus atque munitus accedat: cumque ebullire feruentio-

res

res ſpiritus ſenſerit; ſaltem per aliquod ſpatium ſileat. Vix enim credi poteſt, ſi verba effluere incipiant, quàm difficile coerceantur, & quam animus excandeſcat; Contrà, ſi contineantur, facile ſedatur, & conquieſcit.

8 Moneat Superior domeſticos, quos expedit, vt cum viderint illum iratum, vitent omnino cõtentiones, & ſuauiter colloquia declinent, vel prudenter ad alia tranſeant: alioqui excitantur rixæ, & commotione vehementius irritata, in ea prorumpitur aliquando, quæ etiam cum ira deferbuerit, facile emendari non poſſint.

9 Cum ad ipſum Superiorẽ iratus acceſſerit, & verba effuderit, qualia turgentes animo ſolent, caueat diligentiſſime, ne illum ſeuere excipiat, ſed molli reſponſione iram frangat. Super omnia autem videat, ne verba aliqua arripiat, & exaggeret, *Prou. 15.*

Digitized by Google

ret, quæ ille incondita protulit. v.g. Quid est hoc? Quid dixisti? Itane Superiori? An oblitus es cum quo loquaris? Non meministi te esse Religiosum? & huiusmodi cetera: hæc enim tunc vehementer accendunt, & alioqui satis per se exacerbatum exasperant: sed suauiter ad orationē hortetur, monens vt redeat ad ipsū, quem inueniet sui amantissimum, sperare se, vbi perturbatio illa humana conquieuerit, fore vt omnia bene componantur. Vbi deferbuerit spiritus, & redierit quietus, tunc paterne corrigat. Ita tamen, vt etsi illius culpę, & commotionis turpitudo illi ostendatur, tamen animatus semper ad emendationem, & bona spe ille recedat. Nouimus enim aliquos præ vehementia vsque ad pallorem, & tremorem affectos, etiā dimissionem à Societate in illo feruore petiisse: deinde placide à Superiore placatos, rediisse non solum

pœ-

pœnitentes errati sui,& humiliores, sed etiam quietiores, & promptiores, quam ante commotionem fuissent.

10 Caueat in primis, ne ipse vicissim, vt fieri potest, offensus verbis, incipiat etiam turbari,& perturbato animo verba verbis rependere, hoc enim pessimum esset,& perniciosũ: sed si quid contra se iactet,non magis moueatur contra illum, quàm soleat mater inseruiens contra filiũ phreneſi laborantem,cuius dicta,vel facta compassionem ei potius, & lacrymas teneritudinis, quam stomachum mouent.

11 Efficiat, vt quoties in hoc errare contigerit, assumat ille sibi leuem aliquam pœnam,quam cũ primum soluat:hoc enim facile & leue medicamentum, tum ex humilitate, tũ ex aliqua interruptione illius turbidi affectus,tum ex impetratione diuini respectus,& misericordiæ

non

non leuis esse momenti, si perseuerauerit, experietur.

12 Tandem addat examen particulare, adhibeat peculiares orationes, petat publicas reprehensiones, & pœnitentias: Si enim constanter egerit, non modo sanabitur, sed mutabitur in mansuetum, tractabilem, & patientem.

Laxitas in obseruatione Regularum, & conscientia minime timorata.
Cap. XI.

1 MOnendus vt consideret, quo fine, tanto apparatu relinquendi omnia, parentes, bona, honores, &c. seipsum alieno subiecit imperio; nimirum vt ad perfectionem, & cordis puritatem tenderet. Quare ergo post tot labores, & egregia facta ita desipit in minoribus, vt ex ista laxitate illud non apprehendat, ob quod solum apprehendendum,

tanta

tanta præstitie? Multa possunt adferri exempla, vt hæc stultitia manifestetur.

2 Intelligat, aliud esse ex subreptione in multis delinquere, sed in virtutibus tamen strenue se exercere; tentationibus resistere; proponere meliora frequenter; ad perfectionem adspirare; nihil negligere; vbi errauerit, statim teneritudine conscientiæ compungi; surgere alacriorem, iacturam leuem maiori feruoris, atque virtutum lucro resarcire: aliud vero esse id, quod ipse facit, facile delinquere, nullo metu stimulari, vbi manifeste mortale non suspicatur; leuiter contemnere, ex imperfectione non solum non assurgere ad meliora, sed de vna in aliam quasi sponte volutari. Itaque ne sibi blandiatur ad insipientiã, sibi vsurpans illud, quod similes solent: In multis offendimus omnes; &, septies in die cadet iustus: hęc enim gemi- *Iac. 3. Prou. 24.*

tibus potius digna ſunt, quàm vt ita quaſi leui ioco dicantur.

3 Niſi caueat ſerio ab hac tepiditate, videat ne cadat in profundũ. Solet enim iſta DEO vomitum prouocare. Legatque Caſſianum Collat. 4. de Concupiſcentia carnis, capit. 19. & lib. 4. de Inſtitut. renunc. cap. 34. vbi egregie docet quod experientia compertum eſt in plurimis, huiuſmodi homines magno in periculo verſari. Quod ſi etiam in grauiora non cadant Domino miſerante, tamen nihil præclarum ad DEI gloriam, nihil ad proximorum vtilitatem, vel Societatis ædificationem ab ijs poſſe expectari. Et ſi nihil aliud, certe vita ipſa tepidorum valde miſera eſt, & intolerabilis, & vt S. Bernardus loquitur, plena miſeriæ, & doloris, & inferno plane proxima, vmbra mortis iure cenſetur.

Apoc. 3.

S. Ber. ſerm. 3

Videnda, quæ idem Sanctus egregie docuit in hęc verba: Sunt iterum multi

multi inter nos, &c. & serm. 6. ibi: Contra sane inuenire est homines pusillanimes, & remissos, &c. *de Ascens.*

4 Videat qui eiusmodi est, & inspiciat profundius intra se, quæ signa habeat proficientis iam, & vt S. Bonauentura loquitur, roboratæ charitatis, qui post abrenuntiationem, & tantum temporis in hac via consumptum, certe plura deberet habere. Quis sensus filialis & casti amoris cor eius pungat, vt tanto Patri, talique sponso timeat displicere? hæ diuitiæ salutis, hic thesaurus, iuxta Isaiam. De quo timore Cassianus pulcherrime. Vel tenuè, inquit, timoris formidat offensam, atque in omnibus non solum actibus, verum etiam verbis attonita semper pietate distenditur, ne erga se quantulumcumque feruor dilectionis illius intepescat. Hęc ille. Plangat igitur sub Religioso habitu animam secularem, exurgatque *De itiner. Aeter. 4. dist. 4. art. 2.* *Isa. 33* *Cassia. coll. 11. c. 13.*

velociter.

5. Quot præclaras merendi actiones, & quot Obedientię virtutum actus sibi permittat elabi: nec dubitet se in dies maiores mentis tenebras, & pertinaciorem conscientię duritiem incursurum.

6. Nunquam in electione eorum, quę agere intendit, perpendat tantum, an hoc mortale sit, necne, sed assuescat potius considerare, an hoc maioris sit perfectionis, & an magis Deo placeat; an illum vel leuiter contristet. quale enim signũ est amoris, illo modo agere cum Deo? aut quis ferat filium dicentem: Reuera diligo patrem, sed citra lethalia vulnera, & mortem: quicquid ei iniuriarum & molestiarum inferre potero, faciam omnia sine respectu vllo, & liberrime: nec tantillum curo magis, an minus ei placeam, modo me hereditate non priuet, vel morte puniat.

7 Etsi

7 Etsi aliquando pro transgressione Regulatum, & nimia libertate bonum est ei etiam pœnitentiæ imungere; sciat tamē Superior hac medicina nunquam tales ad sanitatem, mentemque reduci. Quare qui hoc morbo laborat, excipiendus erit serio, & secreto, ac grauiter arguendus, vt de statu vitę suæ diligenter deliberet, seipsum intra se colligat, obligationem perpendat, ac si denuo de Societatis ingressu cogitaret.

8 Cùm in aliqua re graviore deliquerit, puta dando, vel accipiēdo, vel huiusmodi, & quantitas fuerit alicuius momenti, etiamsi reuera non peruenerit ad mortale, tamen perurgendus erit de periculo, & dubio, ne mortale admiserit, & ita terrendus, vt videat quàm verum sit illud: Qui spernit modica, paulatim decidet: Si litteras acceperit, vel miserit insciō Superiore, grauiter *Eccl. 19.*

obiurgandus. Videat quo tendat, caueat insidias Satanę, non suadere illum ista, quæ laxis leuiora videtur, nisi vt pertrahat ad grauiora. Si de aliquo murmurauerit, vel denique aliquid paulo grauius admiserit, ibi paterne quidem, sed valde serio monendus, & pœnitentiæ, capitula, & alia addenda, sed præcipua tamen vis, vt dictum est, in priuata admonitione ponenda. Si nonnullis res innotuit, coram illis etiam, si ita expedit, erit arguendus, vt saltem erubescat, sciatque se sub iugo Domini esse.

9 Assignetur ei aliquis contubernalis, vel in officio collega, cuius exemplo & obseruantia confundatur, & incitetur, cuius colloquiis, data occasione, accendatur. hæc enim interdum magis mouent, & pudore afficiunt, quam consulto adhibitæ correptiones.

10 Denique collectio ad interiora,

riora, ſpiritualia exercitia, meditationes de perfectione; ſeria, & non perfunctoria examina, etiam particularia, & quicquid ad ſpiritum inſtaurandum confert, huic proderit. Et quoniam infirmitas hæc valde ſimilis & coniuncta eſt Secundæ, id eſt languori ſpirituali, quę dicuntur in ſecundo capite fere plurima, huic etiam prodeſſe valde poterunt.

Imaginatio infirmitatum; adſpirare ad quietem, recuſare miniſteria. Cap. XII.

ANte omnia Superiori cauendũ, ne cum aliquis alioqui vir bonus, & qui aliquando cum ędificatione laborauit, infirmitatem prætendit, & à laboribus ſe excuſat, facile eum damnet quaſi imaginatiuum, & fugitantẽ labores; hoc enim vehementer contriſtat, & ſępe re vera duritiem ſapit, non credere affir-

manti. Sed si ex medicorum relatu, & nonnullis signis deprehendat aliquid esse admixtum imaginationis, & otij, tunc caute procedendum.

1 Itaque etiam sic affecto magnū ostendat compassionis affectum, cōsulat medicos, & deinde eos secreto interroget: & quidem initio bonum erit, si infirmus à medicis ipsis animetur, bona spe recuperandæ cito sanitatis deinde ab Infirmario, & alijs domesticis: tum suscipienda est illius cura diligenter per aliquot dies, illique spes facienda, fore vt breui melius habeat, ita vt paulatim ipsemet hanc cogitationem deponat, asseratque se iam melius habere, quod non semel in nonnullis contigit.

2 Si pergat, & infirmitas non appareat, sed pretexat ille defectum quendam virium, & magnam capitis fatigationem, & huiusmodi alia, in quibus se diu fuisse affirmet, tunc

maior etiam piæ compassionis affectus ostendendus, addendaque illa, quæ ipsemet putet fore sibi vtilitati, puta deambulatio frequentior, particularitas aliqua parui momenti in cibo, potu, somno, &c. Vbi verò per aliquot dies ita fuerit cũ caritate, & suauitate tractatus, vt facile sibi persuaserit Superiorem ex caritate agere, expedit illi proponere, an non vita illa otiosa molesta illi sit & melancholiam generet? affirmabit sine dubio. Interrogandus quid ergo cuperet, quid putaret fieri posse, quod iuuaret? inuenient aliquas relaxationes, & recreationes extraordinarias, ex ijs aliquæ reijciendæ, sed cum significatione compassionis, tanquam impedientes aliorum occupationes, & ministeria: videbit enim etiam aliorum habendam esse rationem, nonnullæ bono aliquo colore, præsertim tanquam ipsi minus commodæ declinan-

nandæ; aliquæ licet non neceſſariæ, pia quadam indulgentia concedendæ.

3 Curandum contra quam in vere indigentibus fieri debet, ne alij conuerſationibus, & confabulationibus eius otioſitatem nutriant, ſed relinquatur ſolus, vt vel faſtidio victus legat aliquid, vel faciat, & ab otio incipiat abhorrere.

4 Interrogetur, quid magis ſibi nocere experiatur; quod genus occupationum moleſtius ferat: dicet, duo vel tria abſtineatur ab illis; inueniantur aliæ occupationes, quibus ſenſim vel ad leuandum tædiũ, vel ad minuendum faſtidium non inuitus occupetur. vix enim fatebitur ſe ad omnia inutilem.

5 Petatur contra, quænam illi videantur poſſe ſine magno ſui detrimento ab eo attingi, & illa experiatur, videat quomodo ſuccedant, animetur, detur aliquis adiutor, minua-

muatur cõſuetæ tempus occupationis; ſi non poteſt per duas horas, occupetur per vnam: ſi à confeſſionibus abhorret, interrogetur an in ſtudio concionum, an in docenda doctrina Chriſtiana, an in aliquo exteriorum officio poſſit occupari, & paulatim eò ducendus, vt aliquid aggrediatur.

6. Vbi aliquod tempus effluxerit, poterit ſuauiter moneri, vt videat, ne cum plura forte præſtare poſſit, priuet ſe, Societatem, & Proximum eo fructu, qui ex illius laboribus colligi poſſet. Negabit: vrgendus ſuauiter, vt tentet ſaltem ad breue tempus.

7. Paulatim vero, poſt exhibitam compaſſionem, & longanimitatem, ex temporis ſpatio, & experiẽtia magis habebitur, vnde poſſit acrius extimulari, & moueri; ne etiam ſi vera ſit ſecundum rem debilitas, habeat forte aliquid imaginationis ad

mix-

mixtum; adferenda autem erunt exempla; fuerunt enim patres maturi, pij, & graues, qui huiusmodi morbo laborarunt, qui postea credentes medicis, sola obedientia curati sunt. Nec defuit, qui ex apprehensione tenaciori putaret se homicidam futurum sui, si medicis in victu, & cura eius quam prætendebat infirmitatis, obtemperaret. Asserebat enim se tam euidenter de vita periclitari, si medicis acquiesceret, vt nulla ratione id, salua conscientia, posset: quem cum Superior, adhibitis etiam Theologis, iuberet securum esse, & deponere scrupulum, quem in se susciperet, acquieuit tandem, & DEO iuuante, curatus est.

8 Sed & illud animaduertat Superior, ne domi obloquantur aliqui contra illum, ne morbum tristitia exaggerent, neque contra ita ostendant se credere, vt illum in sua imagina-

ginatione cõfirment: sed semper ita loquantur, & sentire se ostendant, illum esse virum talem, cui credere debent; fore tamen, vt animatus plus possit, adhibeat curationẽ, credat medicis, Superiori acquiescat, sibique persuadeat, occupationibus moderatis magis excitari, & iuuari naturam, quam opprimi. Quid faciet, cum otio marcescet? erit sibi ipsi grauis, & alia, quæ in hanc sententiam cum modestia, & significatione compassionis adferri vtiliter poterunt.

9 Postremo, si acris mutatio tanquam vtilis ab ipso apprehenderetur, Prouinciali significandum, quã etiam medici valde commendent, polliceanturque ex hac mutatione fore omnino, vt vires reparet. Sunt enim melancholici in impressionibus, & apprehensionibus mirabiles; & fieri posset (quod non semel contigit) vt nulla vere facta in corpore mu-

mutatione, exiſtimaret ſe ex illa loci mutatione plane reſtitutum, & aggrederetur magna. Si vero ſit in loco, vnde etiam difficile auellatur, tunc medici vrgeant magis loci mutationem, & fortè ſtatim dicet ſe melius habere vbi eſt, & incipiet aliquid facere, ne cogatur inde diſcedere, vbi libenter habitat. Hæ ſunt infirmitates humanæ, tolerandæ patienter, & curandæ ſuauiter.

Tentatio contra Inſtitutum, & aliquot Regulas quæ non placent.
Cap. XIII.

MOrbus hic plane periculoſus eſt, & valde curatu difficilis, præſertim in antiquioribus; itaque inueſtigandus eſt diligenter, & detegendus ſolerter, & accurate curandus: ſolent enim huiuſmodi homines morbum alte celare, & niſi occaſio aliqua quaſi non aduerten-

tibus

tibus aliquid extorqueat, vix se prodent, nisi cum ijs, quos potuerint subodorari eiusdem esse sententiæ.

1 Ante omnia igitur tanquã pro grauiter & periculose ægrotãte orationes indicẽdę domesticis; tum cura eius infirmi susciplenda diligentissime.

2 Curetur itaque in primis, vt se se confidenter aperiat, dicatque quibus in rebus Instituti, tentationem patiatur; an fuerit illa diuturna, qua occasione orta, quibus accidentibus aucta; an dubia sua cũ aliquo communicauerit, præsertim Superiore, quomodo & in quibus ei satisfactum; quid nunc est, quod eum maxime angat, ne dubitet se sincere manifestare. Forte enim aliqua eũ affligunt, quia falso apprehendit: forte quia modum ille tractandi non intelligit, id enim multis contingit, qui non tam veris, quam animo cõceptis & apprehensis difficultatibus

in

in rebus torquentur huiusmodi, nec dubitet Deo adiutore, posse si demonstretur, spinam euelli, quæ pungit occultam: non esse eum vel solum, vel primum, qui talia passus sit. Sed quoniam non omnes Superiores eam habent Instituti notitiam, aut prudentiam, vt satisfacere possint, & occurrentes obiectiones siue intellectu illarum rerum, siue praxi commode diluere; omnino expedit, nisi esset Rector maximi Collegij vir prudens, grauis, & in his versatus, eum infirmum ad Prouincialem mittere.

3 Vbi aperuerit ille morbum, dicet forte ea, in quibus fere tales impingere solent; scilicet, non probari sibi diuersitatem graduum, Professionis dilationem, tam amplam Superiorum potestatem, reddere rationem conscientiæ, manifestationem defectuum, & ceterorum per quemlibet, qui extra confessionem

ea sciret. Hic ergo Superior aggrediatur hominem, ponatque ei ob oculos morbi grauitatem, vt sciat, nisi diligenter curetur, non magis eum futurum in Societate quietũ, vel forte etiam perseueraturũ, quã si Carthusianus aliquis. v. g. moraretur inter Franciscanos, cuius Religionis nullam sensit, aut adhuc sentit, vocationem. Itaque accingat se ad opus, dicatque primo, an hæc omnia intellexerit biennio Nouitiatus, an in tot renouationibus Votorum? Respondebit haud dubie se vidisse, sed tunc non bene percepisse, postea autem apertis oculis plenius perspexisse. Sane videat, ne nunc male apertos habeat, sicut primi parentes ad videndum suam confusionem. *Gen. 3.* Vere enim carnis prudentia ad male videndum, eius aperuit oculos, quos innocentia fœlicius clauserat, aperiendos ad ea, quæ sunt Spiritus Dei. Et certe ita contingit, vt re-

moto lumine Sancti Spiritus, & vocationis, quo omnia in suis, verisque coloribus apprehenderat, nunc resumpta lucerna carnalis, & naturalis intelligentiæ, non eodem modo videat. Quare hoc potius deflendũ, resumendumque primum lumen:
Rom. 8. Nam & prudentia carnis mors est, & in lucerna propriæ naturæ, quæ semper seipsam quærit, quę mortificationis, abnegationis, & perfectionis sunt, pulchra, & lucida, vti sunt, apparere non poterunt: quippe cum
1. *Cor.* 2. Apostolus animalem hominem asserat, ea quę sunt Spiritus Dei, percipere non posse quia stultitia est illi. Et vere ac sapienter à Piammone dictum est apud Cassianũ. Nunquam rationem veritatis intrabit,
Cassia. collat. 18. *ca.* 3. quisquis à discussione cœperit erudiri: quia videns eum inimicus suo potius, quàm Patrum iudicio confidentem, facile in id vsque propellit, vt etiam illa, quę maxime vtilia

ac

ac saluberrima sunt, superflua ei videantur, & noxia. Atque ita præsumptioni eius callidus hostis illudit, vt irrationabilibus definitionibus suis pertinaciter inhęrẽdo, hoc solummodo sibi sanctum esse persuadeat, quod rectum atque iustissimum suę tantum obstinationis errore censuerit.

4 Ostendendum, fere hæc omnia non esse in Societate noua, vsurpata esse à Sanctissimis Religionum Fundatoribus, & antiquissimis Patribus: adducenda loca Sanctorum, Basilij, Benedicti, Augustini, Pachomij, Cassiani. quod si quibus minus probantur, ij perfectionem institutorum, & religiosæ exercitationis, imperfectorum hominum moribus, & desideriis metiuntur, vt quadam velut Lesbia regula, non pulchrum, & rectum, sed deforme potius, & distortum, si non numerosum plane construant ædificium.

5 Addendum, fuisse hæc sæpius non solum à Societate vniuersa in Generalibus Congregationibus, atque à tam multis Patribus doctrina, & religione præstantibus examinata; sed etiam Summorum Pontificum, & Sanctæ Sedis Apostolicæ iussu, non semel diligentissimè perpensa. Et nuper Sixti V. fel. rec. qui nonnullis Theologis, & grauissimis Cardinalibus cum examinanda dedisset, illiqne nostris responsis auditis, & scripto traditis, etiam accurate examinatis, ad Pontificem retulissent, nihil plane ille immutauit. Immo vero Gregorius XIIII. sanctæ me, qui ei successit, amplissimo diplomate ea explicauit, & confirmauit.

6 Examinet radices, vnde hæc dissplicentia oriatur, & inueniet nonnullis in rebus esse ex falsa intelligentia. Hęc declaranda, & abigendę tenebræ, quæ mox disparebunt.

In

In nonnullis plane ex malo affectu Superbiæ. v.g. non placet diuersitas graduum, quia vult esse Professus: non manifestatio conscientiæ, quia esse vellet occultus: non deferri ab alijs, quia nollet opinionem minui. Denique percurrat singula, & hoc ipso se iudicet, quo videt, vnde proueniat. Illud etiam consideret, si radices maneãt inquietudinis, nihil referre an hoc vel illo obiecto turbemur. Satis enim apparet in alijs Religionibus, vbi nõnulla quæ apud nos sunt non habentur, plurimos esse pluſquam male contentos, alios manifeste apostatare: itaque nõ hęc, quę illi displicent, in causa sunt, sed radix ipsa interior, quę si sanetur, salua erunt omnia. Quod in nonnullis manifeste constat, qui cum turbati multa ex ijs improbarint, vbi collecto spiritu conspicere potuerunt, tranquillo animo vsque ad finem perseuerarunt.

7 Dicat sibi ipsi, quoties, Beatissima Virgine, & Angelis testibus, hęc DEO promiserit, an cum Societate pactum inierit, firmans etiã scriptura, se contentum esse omnia seruare; an nũc liceat in re tam graui promissis non stare, sine quibus nunquam fuisset in Societatem admissus, vt post tot annorum spatia renuat, seque affirmet quietum esse non posse.

8 Suauiter docendus (quod certe manifestissime demonstrari potest) quantopere hæc valeant ad spiritualis vitæ profectum, & omnimodam abnegationem, quam si mentiri nolit, in sua vocatione quæsiuit. Percurrẽdum per singula, & ita eorum omnium speciositas & pulchritudo elucidanda erit, vt eius animũ suo splendore alliciant, quod certe possũt mirifice, vt in iis apparet, qui gratia vocationis illustrati ea perspiciunt in lumine DEI.

9 Di-

9 Dicet fortè, non tam hæc in Instituto, & legibus Ignatij, quam in praxi displicere ei, quod male à Superioribus practicentur. Sed primo iniuriam irrogat sanctissimo Fundatori: an enim ille non vidit, eas leges hominibus, & pro hominibus, & ab hominibus administrãdas se tradere? Vidit vtique, nec ignorauit, posse interdum errari, sed rursus, posse sancte tractari. at eiusmodi leges condere, quæ Angelis, non hominibus conueniant, hominis fuisset minime prudentis, nec Dei Spiritu pleni, quales Religionum Fundatores esse oportet. Quod si non leges illas, quasi vsu ipso minime faciles, & commodas accusat, sed aliquorum Superiorum praxim, iam non Institutum, sed personæ displicent: de quibus alia ratio est, & in quibus, retenta Instituti puritate, emendari possunt quę desiderãtur.

2. Cur tam multi viri grauissimi, &

doctissimi sunt, qui integritatem huius administrandę legis collaudant, & DEO gratias hoc nomine agunt? Cur & ipsi hęc mala non vident? cur ipsemet infirmus, si de sua causa nó ageretur, tam oculatus non esset? at in propria causa, & in se iudicando, quam proclive est falli? Deinde hortandus, vt dicat in particulari, & in singulis ei satisfieri poterit, nisi malit proteruire; modo illud statuat, quod negare non poterit, iudicium de sufficientia, talentis, virtutibus, non modo in ijs, qui se plane totos DEO, & Religioni tradiderunt, sed ne in secularibus quidem cuiuscũq; statu, non posse esse penes eum, de quo agitur. Ad cetera omnia facillima est responsio.

10 Hortandus, vt pręmissis aliquot exercitijs spiritualibus, præsertim de beneficio vocationis, & obligatione ad perfectionē, paret se ad generalem confessionem, benigne

animandus, difficultates molliédæ, non omnes futuras quas ſuſpicatur, ſed vt in rebus humanis contingit, ex decem vix duę orientur: ſe etiam paratum ad illum iuuandum, & cõſolandum. Denique oſtendat re uera multa apprehendi difficilia à lõge, quæ re ipſa non ita ſunt. Se etiã pro ſua virili amanter explanaturum, vbi potuerit.

11 Prohibeatur omnimo, ne hoc cõceptus cum aliquo communicet, tum propter priuatam ſuam vtilitatem, tum etiam propter communé. Quod ſi tamen faceret, vel inquietã poſt hæc omnia ſe oſtenderet, Præpoſitus Generalis tempeſtiue monendus erit.

Tentatio contra Superiorem cum ſuaſione & diffidentia. Cap. XIIII.

ANte omnia tollendã quædam tentatio eſt ab ipſo Superio-

re,

re, ne putet huius infirmitatis culpam totam esse in infirmo: debet enim credere, posse etiam in se ipso non exiguam esse partem, & si non committendo aliquid, quod etiam interdum euenit, saltem omittendo: vel si in re non peccauit, potuit forte in modo peccare. existimet ergo etiam se debitorem esse, examinet causas, & corrigat quod in se est, memor præcipue illius sententiæ D. Gregorij ad Benonem Abbatem: In correctione hunc esse ordinem noueris obseruandum, vt personas diligas, & vitia persequaris. Et quod paulo post addit: Sic vulnus debes abscindere, vt non possis vlcerare quod sanum est; ne, si plus quam res exigit, ferrum impresseris, noceas cui prodesse festinas.

Lib. 9. epist. 8

2 Cum videat infirmũ à se auersum sanari non posse, nec medicamenta admittere, nisi suspitionem deponat, faciendum omnino, quod

idem

idem Sanctus Pater monuit, vt Pastores dilectionem suam quasi quãdam viam faciant, per quam corda audientium ad amorem Conditoris sui introducant: difficile quippe est, vt quamlibet recta denuncians prædicator, qui non diligitur, audiatur. Ergo quæcumque monita, quæcumque remedia adhibeantur, nihil illi proderunt, immo interdum nocent magis, quia putat ille ea omnia non ab amore, sed aliunde proficiscì. *Pastoral. p. 2. c. 8.*

3 Itaque si quid murmuret, aut conqueratur contra illum factus velut homo non audiens, caueat diligentissime, ne aut cum eo, qui detulit, aut cum alio quopiã ita loquatur, vt ostendat se etiam vulneratũ, aut ita rem exaggeret, vt dicat, hæc tolerari nõ posse, omnino illum seuerè castigandum, non esse tales dignos, qui in Societate retineantur, & huiusmodi alia. Sed cum mansuetudine semper illud potius: Do-

leo

leo bonum fratrem in hęc prorupiſſe, præſertim cum Superioris perſonam teneo: cuperem omnino ſuſpiciones has euellere ex ipſius animo; ex paſſione vehementi iſta dixit; compatior illius infirmitati; eſt præſertim hęc quia in alios redundant, & ſcandalum pariunt, aliquo remedio indigeant; oremus pro illo, videamus quid conſilij capiendum: ſanare eum potius, quam humiliare cupio.

Gal. 6. 4 Aggrediatur eum in ſpiritu charitatis, capiens hoc modo vulpeculam, id eſt, detractorem, & capiat Domino, hoc eſt, lucretur in lenitate fratrem ſuum CHRISTO. Qua de re cum egregie dicat S. Bernardus, *Serm 63. in Cant.* verba illius, vt aptiſſima, apponam. Explicans enim verba illa Canticorum: Capite nobis vulpes paruulas, hæc attexit. Peſſima vulpis, occultus detractor, ſed non minus nequam, adulator blãdus: cauebit Sa-

piens

piens ab his, dabit operã ſane quod in ipſo eſt, capere illos, qui talia agunt, ſed capere beneficijs atque obſequijs, & monitis ſalutaribus, & orationibus pro his ad DEVM. Non ceſſabit iſtiuſmodi carbones ignis congerere ſuper caput maledici, & item, ſuper adulatores quoſcumq; ſi fieri poteſt, & illi inuidiam, & iſti ſimulationem de corde tollat, faciens mandatum Sponſi dicentis: Capite nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas. An non tibi captus ille videtur, qui ſuffuſus ora rubore, quippe proprium erubeſcẽs iudicium, ipſe ſuæ confuſionis, & penitudinis triſtis eſt, ſiue quod oderit hominem amore dignißimum; ſiue quod dilexerit tantum verbo, & lingua eum, à quo ſe diligi opere, & veritate, vel ſero expertus eſt? captus plane, & captus Domino, ſecundum quod nominatim ipſe expreſſit, Capite inquiens, nobis. Vtinam *Sap. 6.* & *Rom. 12.* *1. Io. 3.*

nam ego omnes aduersantes mihi sine causa, ita capere possim, vt CHRISTO eos vel restituam, vel acquiram.

5. De murmurationibus & aliis, quæ ipsum Superiorem attingunt, melius est, si per alium moneatur, præsertim Confessarium, & Præfectum Spiritualium, à quo paterne ostendatur illi macula & aliorum offensio; Interdum à Ministro, nonnunquam etiam, si ipse aderit, à Prouinciali valde serio, indicando scandalum, & culpæ grauitatem. Ipse vero Superior multa, quæ ad se pertinent, ostendat se nescire. Si enim intelligat is, qui offendit, illa ad Superioris notitiam peruenisse, vix poterit sibi persuadere, Superiorem non esse propterea exulceratum, & erga se male affectum.

6. Interdum Prouincialis, ipse Rectoris Admonitor, Spiritualium Præfectus, vel aliquis ex grauioribus.

bus, cui pręsertim tentatus confideret, indicent illi hanc opinionem vere ex falsa apprehensione conceptã, maioris esse damni, quam ille putet: hanc nisi deponat, eum futurũ semper inquietum: obedientiã nunquam esse posse, qualem Deus, & Constitutiones exigunt. Si Superior non taceat, monita Salutaria verti ei in venenum; si taceat, quotidie in deteriora lapsurũ: videat quid agat, & sibi consulat. Offerat præterea qui tentatũ sic iuuare aggressus est. se cũ Superiore acturũ efficaciter, vt illum amanter amplectatur: sperare se, non futurum hoc difficile, quod nouerit bonam Superioris voluntatem erga illum, quam signis & verbis sibi frequenter ostenderit. Proinde cum egerit se relaturum: Agat deinde magis confirmet, animet, vt omnino per se adeat Superiorem, eique penitus aperiat vulnus, manifestet suspiciones omnes,

om-

omnes querelas, polliceri ſe libenter illum audiendum, atque omnino diſſectis vmbris, fore omnia lucida & pacata. Sed ille non facile ad id adducetur, obijciens Superioris erga ſe auerſionem, cognitam duritiam, verborum aſperitatem, denique verendum, ne congreſſus hic accendat potius, quam extinguat humores. Non ideo ceſſandum, ſed ſæpius is erit vrgendus, vt ſaltem vocatus eat, modo reuera Superior ſe ad dulcedinem compoſuerit.

7 Vbi ventum fuerit ad colloquium, inuitet eum Superior hilari fronte, vt omnia aperiat, quia alioqui nunquam pacem inueniet: polliceatur fructũ, promittat ſe, ſi quid reuera in eo deſideretur, facile mutaturum, quia nõ alio animo, quàm ex charitate fecit. Si quid verò ex ſiniſtris & falſis imaginationibus ortum habeat, ſe dilucide oſtẽſurum, etiam adhibitis teſtibus ipſum falli.

De-

Deinde ſinat eum motus animi ſui aperire, licet verbis incompoſitis, & acerbioribus, nec tam illa attendat, quam infirmitatem. Vbi ſe aperuerit, excipiat eum ſuauiſſime, incipiat docere in ſingulis, in hoc & illo penitus eum falli. Dicat quæ fecerit contra pro illo, citet in hoc, aut illo facto teſtes talem vel talem: Si in hac vel illa re aliquid negauit petenti, non potuiſſe aliud fieri. Si iniunxit pœnitentias, non fuiſſe niſi ordinarias. Si explorauit, vel aliquid de illo voluit ſciſcitari, fuiſſe conſcientia coactum propter ea, quæ referebantur, quæ licet facile non crederet, tenebatur tamen vt paſtor quærere. Si oſtendit in nonnullis minorem fiduciam, quod non ei hæc aut illa iniunxerit, vel fuiſſe, quia externi alium petebant nominatim, vel quia genus illud negociorum, ob naturam eius & præſentem ſtatum, minime crederetur illius ſpi-

rizui profuturum, vel quia Noſtri, vel externi offendebantur eius agendi modo. Polliceri ſe omnem charitatem, omnem fiduciam: incipiat ipſe mutare modũ, & videbit quanta illum Superior charitate complectatur. De his autem, in quibus mutare debet, melius eſſe vt redeat, cõmodius auditurus, longiorem fuiſſe ſermonem; interim oret vterque, & veniat ipſe animatus vt audiat: nam ex amore fore omnia. Non minus quippe diligit charitas, cum monet & obiurgat, quam cum blanditur ac fouet. Sperare ſe in poſterum omnia meliora. Hęc omnia fiant tanquam à Patre blande, & amanter, & omnino caueat Superior diſputationes, & altercationes, hoc enim minuit auctoritatẽ, & gignit maiores amaritudines. Addat prętera ſuper omnia ſi fortè cõtigerit cum aliqua contra ipſum Superiorem dixiſſe, quæ putet relata, Superioris ipſius ani-

animum pupugisse, vt sibi certissime persuadeat nihil in eius animo propterea amaritudinis resedisse: immo se tanto magis à Superiore diligi, à quo impensiora Charitatis signa experietur; quique nullam aliâ huius dilectionis compensationem petit, nisi vt se ille in posterum sincerum fratrem exhibeat, & cum magna fiducia tanquam ad Patrem accedat, fore sine dubio vt eius fiduciæ Superioris facta respondeant.

8 Vbi cœperit remitti febris ardor, moneat illum de grauioribus, excusans tamen quoad potest, vel aliquam imprudentiam, vel intentionem eius. inculcet aliorum offensionem, Nostrorum, & externorum, qui sæpe conquesti sunt. Commemoret aliqua bona quæ fecit, addés cur maculam inferat, cur multa bona impediat, quæ præstare posset. admisceat aliqua leuiora errata, quæ ostendat, se nihili facere: doceat ta-

men, quam facile, & quanta cum laude, ac merito illa vitare potuisset.

9 Iniungat, vt deinceps frequentius eum adeat, hoc enim sibi futurum gratissimum: Communicatio enim nutriet fiduciam, & amorem, non dubitet se diligi vt filium carissimum; vtinam paterent corda, sic enim euanescerent ficta, quæ hanc suspicionem, & diffidentiam ingenerāt; & ne putet se, verbo & lingua tantum diligi, experiatur, vt videat
R. *Io.* 3. se diligi etiam opere, & veritate, proponat quæ cupit. Si possit sine maiore incommodo, concedat Superior alacriter: Si habeat difficultatem in ijs concedendis, tunc infirmo præmonito, communicet cum Admonitore, vel consultore: qui si annuat, nec manifestum sit incommodum, concedet: si neget, excusabitur, quia aliorum etiam iudicio remittendum non erit. Si per alium

quem, cui magis ædat, velit agere cum Superiore, poterit initio indulgere, interdum tamen si res eiusmodi sit, vt concedi debeat, significandum Interpreti, vt is qui petit, Superiorem adeat, Superiorem sine dubio factum quod petitur.

10. Etsi vigilandum est Superiori, cum ijs maxime, qui maiori indigent cura; videat tamé cum hoc infirmo quæ, & quibus de eo credat: audiat quidem, sed perpendat omnia: procliue enim est, vt de eo, qui non recte ambulat, de quo putant Superiorem non habere optimam opinionem, essequè inter eos vicissim aliquam offensionem, multa ad eum deferantur non ita explorata, interdum etiam exaggerata. De ijs, si absque diligenti cautela infirmus moneatur, mirum quantopere noceat, quantopere hinc morbus crescat, quantam occasionem sumat is, de quo agitur, infirmādi cetera, quæ

ciuntur, accusandi Superioremmiæ credulitatis, quam etiam ex amaro affectu erga se proficisci, & credet, & prædicabit.

11. Hoc ipsum ei cum arguitur, prædicendum; hæc quidem esse delata, se tamen non facile credere quæ dicuntur: cupere proinde ab eo cuncta cognoscere, idque ne putet ille, se ex præiudicio damnatū, quod caueat diligenter Superior ne præ se ferat. Et quamuis alioqui de re constaret; audiat tamen antequam damnet, efficiatque, vt intelligat ille, sibique plane persuadeat, (quāuis pro ratione sui officij, & pro bono subditi, atque communi necessariò audiat, & inueniget,) tamen sibi gratius longe futurum, si innocens, quam si culpabilis inueniatur. Quis enim pateat, qui filij culpa, vel infirmitate audita, non libentius inueniat vnde gaudeat, quam vnde puniat?

12 Iniungat illi aliqua, quæ sine magno detrimento poterit: mittat interdum, si id ille præstare poterit, ad concionãdum; ad exhortationes monialium, ad negocium aliquod cum Prælato, vel aliquid aliud transigẽdum, ne arbitretur omnino sibi ex diffidentia ad omnia ostiũ occludi. Hęc tamẽ nõ ita ordinariè fient, aut frequẽter, vt incommoda incurrantur, vel familiaritatis cum Principibus viris, vel quasi eius personæ nimiæ approbationis, quæ postea Societati, si res non bene succedet, aliquando nocitura sit: nam huiusmodi homines solent interdum nostris contra nos armis, & testimonijs pugnare: Sed prudenter, & per interualla tantùm, ne ille putet se penitus abiectum. Postea, vbi rationem reddiderit rei gestę, laudandus erit, & animandus; hæc enim valde conciliant animum, & suspiciones euellunt.

obijciuntur, accusandæ Superiorem nimiæ credulitatis, quam etiam ex amaro affectu erga se proficisci, & credet, & prædicabit.

11 Hoc ipsum ei cum arguitur, prædicendum; hæc quidem esse delata, se tamen non facile credere quæ dicuntur: cupere proinde ab eo cuncta cognoscere, idque ne pateo ille, se ex præiudicio damnatũ, quod caueat diligenter Superior ne præ se ferat. Et quamuis alioqui de re constaret; audiat tamen antequam damnet, efficiatque, vt intelligat ille, sibique plane persuadeat, (quãuis pro ratione sui officij, & pro bono subditi, atque communi necessariò audiat, & inuelliget,) tamen sibi gratius longè futurum, si innocens, quàm si culpabilis inueniatur: Quis enim pater, qui filij culpa, vel infirmitate audita, non libentius inueniat vnde gaudeat, quàm vnde puniat?

12 Iniungat illi aliqua, quæ sine magno detrimento poterit: mittat interdum, si id ille præstare poterit, ad concionãdum; ad exhortationes monialium, ad negocium aliquod cum Prælato, vel aliquid aliud transigẽdum, ne arbitretur omnino sibi ex diffidentia ad omnia ostiũ occludi. Hęc tamẽ nõ ita ordinariè fient, aut frequẽter, vt incommoda incurrantur, vel familiaritatis cum Principibus viris, vel quasi eius personæ nimiæ approbationis, quæ postea Societati, si res non bene succedet, aliquando nocitura sit: nam huiusmodi homines solent interdum nostris contra nos armis, & testimonijs pugnare: Sed prudenter, & per interualla tantùm, ne ille putet se penitus abiectum. Postea, vbi rationem reddiderit rei gestę, laudandus erit, & animandus; hæc enim valde conciliant animum, & suspiciones euellunt.

13 Poſtremò nihil prętermittat per ſe, & per alios idoneos; quod ad eximendas ſuſpiciones, & gignêdam amoris ſui opinionem facere poſſit: certus, niſi hoc fecerit, nulla medicamentorum genera profutura: memineritque ſententiæ D. Gregorij, quam Sanctus ille Pater & ex longa experientia didicerat, & ex Sacris litteris exemplo confirmat Apoſtoli: qui obiurgaturus graniter Corinthios, ita eos ante laudauit, vt poſt plurimas laudes intulerit; Ita vt nihil vobis deſit in vlla gratia. Sed (vt Sanctus hic ait) prius ſuperborum brachia ſtuduit per blandimentorum vincula religare, vt poſtmodum potuiſſet vulnus ſuperbiæ ferro correctionis incidere. Erant profecto in Corinthijs & quæ laudari debuiſſent, erant & quę argui. peritus itaque medicus prius ſana membra, quæ circa vulnus erant, laudando palpauit, & poſtmodum pu-

1. Cor. 1.

Li. 24. Moral c. 9.

tridum sinũ vulneris feriendo transfixit. Hactenus B. Gregorius.

Secularitas, & auliciſmus inſinuans in familiaritates, & gratiam externorum. Cap. XV.

MOrbus hic in Societate & intra, & extra periculoſus eſt, & iſtis qui eum patiuntur, & nobis fere neſcientibus paulatim ſubintrat, ſpecie quidem lucrifaciendi Principes, Prælatos, Magnates, conciliandi ad Diuinum obſequium huiuſmodi homines Societati, iuuandi proximos, &c. Sed re vera quærimus interdum nos ipſos, & paulatim ad ſecularia deflectimus. Quare diligenter præuenienda ſunt mala, & initijs occurrendum.

Attendenda igitur ſigna, quibus dignoſci morbus hic poſſit. Ea autem inter cetera non obſcure il-

lum

lum indicant: si quis frequentius illos adeat: si, cum abstinet, sentit desiderium præsentiæ, & congressus illorum: si eorum rebus & negocijs tanquam propriis se affici sentiat: si libenter amplectatur negocia secularia: si Superiore insciо tractet: si huiusmodi Principes & magnates sibi, non Societati conciliet: si observantia, & obedientia incipiant illi sordescere: si Societatis ministeria, & quæ minus speciosa videntur, leuiora putet; si se factum arbitretur ad magna: si paupertatem nostram incipiat molestè ferre, quod commoditates, & curiosiora requirat: si Nostrorum conuersationem, præsertim simplicium aspernetur: si Superiorem hæc monentem, quasi maleuolum, & inuidum iniquius ferat. Hæc enim & huiusmodi si adsint, quicquid decepta, & deceptrix illius intentio huic polliceatur, certum est morbum illius animum occu-

cupare.

2 Indicanda erunt ei pericula. Nam obedientia, fraterna vnio, simplicitas religiosa, deuotio, & coniũctio cum DEO, amor erga Societatem, zelus animarum, & plurimæ aliæ virtutes manifeste periclitantur. Vix enim credi potest, quã hic homo immutetur, & breui cum minime sentiet, inuenier, & dolebit se alium. Vnde in quinta Generali Cõgregatione tam seuo ea de re actũ est, vt videre est Canone 12. & 13. qui maxime seruandi.

3 Auellendi huiusmodi homines tempestiue bono aliquo nomine: quia si incipiant altiores radices extendere, non poterũt sine magna Principum offensione diuelli. Quare Superiores locales moneant tempestiue Prouinciales; qui si videant difficultatem, cõsulant Generalem. Denique non sint Superiores hac in re negligentes, si consultum Societa-

tem

cati volunt.

4 Si excusant se, quòd Principes vrgeant, hortandi serio, vt ipsi tanquam sua sponte fila præcidãt; quod si voluerint, haud dubie suauiter id facient, tantum caueant, ne videantur cum contra sentiant, & cupiant, iccirco se id facere, quia Superiores volunt; & quia hoc nomine ab hominibus Societatis male excipiantur. Si enim hoc modo fiat, nocet potius causæ, & Societati quam prosit, & Principum animos valde exulcerat. Quo fit, vt hæc eo modo pertractare, hominis sit nec obedientis, nec Societatem amantis, cum hæc incommoda manifeste videat.

5 Occupandi erunt diligenter in ministerijs, tũ quod in his fructuosius proximis, tutius sibi, & maiori cum Societatis ædificatione versentur; tum ne tempus suppetat huiusmodi visitationibus, & inutibilibus colloquijs. Visitationes etiam in-

eos-

terdum diſerte negandæ, vt in Inſtructionibus cauetur impreſſis.

6 Publicæ etiam in Refectorio reprehenſiones monebunt eos Religioſæ humilitatis, vt auliciſmũ quoquo modo interrumpant; quare circumſpecte, & opportune ſuo tẽpore adhibendæ erunt.

7 Monendi ſubinde, rem eſſe plenam inuidiæ apud externos, Societatem hoc nomine male audire, cõflari multorum in nos odium, inter Noſtros etiam neſcio quid inęqualitatis offendere: hortandi vt prudẽter declinent; ſuggerant nonnullis in rebus Principibus ipſis aliquos alios Noſtros, vel externos, prout res feret, ne videantur Noſtri omnia mouere.

8 Externis, qui vel ſua ſponte, vel etiam ab huiuſmodi Noſtris miſſi Superiorem vrgent, vt illis hoc vel illud negocium demandet, modeſte negent, prætexentes Principis ipſius offen-

offensionem, Societatis decreta; negocij secularitatem, aliorũ odium, & huiusmodi multa, quæ impediũt ne Superior possit hoc probare, si id illi faciant, tantum abest, vt possit iniungere.

9 Postremo quoniam morbus mixtus est ex effusione ad exteriora, & amore excellentię, de quibus diximus cap. 6. & 7. applicet Superior pleraque remedia ex illis, & Generalem admoneat.

Pertinacia & durities iudicij eum contentione. Cap. XVI.

1 SI fuerit in speculatiuis, adhibeat Superior iudiciũ aliquorum Doctorum; & vbi is fuerit diligenter auditus, imponat ei silẽtium iuxta obligationem Constitutionũ, nec sinat longius progredi, alioquí nec pauca, nec parua sequuntur incommoda.

Exam. c. 3. §. 10. & 11.

2 In practicis moneat illum, hoc fere nasci ex superbia, qua velit aliis videri doctior, vel Superior, & nesciat cedere; vel ex tenuitate iudicij, quod non apprehendit, saltem non esse in rebus moralibus tantam euidentiam, vt non modo sit habenda ratio etiam iudicij aliorum, sed etiam prudentiores proprio confisi iudicio, decepti grauissime fuerint.

3 Doceat esse interdum quæstiones de nugis, & rumoribus, qui narrantur: quam vero indignum sit religioso homine de ijs certare, & caritatem lædere, facile quiuis intelligit.

4 Monendus quod Cassianus ait Sicut inter carnales de terrenis substantijs, ita inter spirituales pro diuersitate intellectuum oriri discordiam. Legat proinde diligenter egregiam eius loci doctrinam, præsertim a capite 6. vsque ad 12. si vero sit coadiutor, dicat illi Superior, vel

Cassia. coll 16. a c 6. vsq; ad 12.

Pre-

Præfectus aliqua in hanc sententiã.

5 Adhibeat remedia communia orationis, & examinis particularis, assumendo leuem aliquam pœnitẽtiam, quoties in leuiora inciderit.

6 Ne contentiones huiusmodi permittantur impune, dentur reprehensiones publicæ in Refectorio cũ admonitionibus, quæ alios etiam iuuent. Et si Minister, vel aliquis Pater ex grauioribus adesset, cum hæc contingunt, posset commodè sermonem ad alia transferre, & fratrem opportunè monere.

7 Si quis monitus non emendaretur, assignandi essent maturiores, & magis spirituales, cum quibus in recreatione ageret, ne ibi contenderet.

8 Si res fuerit cum Superiore, iã defectus est Obedientiæ; proinde adhibenda remedia quæ in tertio capite.

Per-

De turbatio pacis, & seminatio discordiarum, & iurgiorum.
Cap. XVII.

1 ANte omnia plurimum proderit, si grauitas morbi, quæ à plurimis paruipenditur, diligenter ab infirmo nec semel, aut perfunctorie perpendatur. Consideret itaque quã multa, quàm grauia, quàm exaggerate de peccatis linguæ, Scripturæ sacrę loquantur. Nam præter ea, quę D. Iacobus Apostolus tã grauiter tertio capite suæ Epistolæ posuit, vt linguam appellet vniuersitatem iniquitatis, & asserat maculare totum corpus, & inflammare rotam natiuitatis nostrę, inflammatã à gehenna; In libris Prouerbiorum, & Ecclesiastes frequentissime de co monemur, & potest quisque multa sibi loca conquirere, quibus veluti stimulis sese pungat. Sed certe Ecclesiastici 28. tam multa mala nar-

Iac. 3.

Eccles. 28.

rantur, vt mirum ſit, ſi quis ea legat, & non contremiſcat.

2 Ex ſanctorum exemplis, & eorum dictis eiuſdem morbi grauitas pendi poteſt. mirum enim eſt, quam topere linguę lapſum & formidaue rint ipſi, & alijs formidandum oſten derint. Mira ſunt, quæ ſibi iniunxerunt, quæ fecerunt, quę pertulerunt vt linguam domare pollent. Sed his deſcribendis non eſt hic locus. Cæterum illud valde perpendendum, quod D. Baſilius cum de ſpiritualiũ morborum curatione agit, quomodo contraria contrarijs curãda ſint, murmurationem grauiſſime punit, ſeparatione videlicet ab aliis, & vt nemo ex fratribus cum ipſo in opere eſſe velit. Quin etiam addit in deteſtationem tanti mali, vt opus quod ille laborauit, cum aliis ne mi ſceatur: &, quod magis mirandũ eſt, poſtquam ille humiliter pœnitentiam egerit, & eo morbo liberatus fuerit, admitti quidem poſſe tunc illud

S. Baſ. reg. fuſ diſput. inter- rog. 51.

lud opus, ſed ne tunc quidem in vsũ fratrum erogãdum, verum in alium aliquem, propter rationem ſupra allatam, quam attulit Interrogat. 29. quod ex admiſſione eiuſmodi operis, non ſinatur ille aduertere quantis in malis verſetur. Indicat quippe hic ſanctus Pater, ita terrendum hominem, ita confundendum, ita ſui facti turpitudinem edocendum, vt vel ex eo, quod ne labores quidem illius recipiãtur, intelligat, vbi iaceat. Quod totum certe ſine ſuſpiriis legi non poteſt. Sed mirum eſt quanto cum animi ſenſu S. Chryſ. damnet & deploret hoc vitiũ vt & abundantiſſimos lacrimarum fontes ex oculis laxare cupiat, nec tamen vllũ fore luctum tantæ vt ipſe loquitur tragœdiæ condignum putet: mirum eſt quam ſubtiliter tãti criminis naturam, cauſas, malitiam, ſigna, indignitatem, dãna, remedia deſcribat. Si naturam ſpectes, nihil aliud hoc eſſe ait quam ſibi inuicem inſurge-

Ibidẽ interr. 29.

Tom. 5 ſerm. de laud Dei

re, in seipsos morsus laniatusq; conuertere, in suam carnem voracitatem exercere, sagittas verborum in fratres imo acriora sagittis vulnera infligere, gladium denique in animam ipsam acuere. Si causas; cupiditatem & inuidiã notat, & eas quidem mendacio fallaciæque subnixas. Si malitiam; fratricidio & sacrilegio comparat, fratricidio quidẽ cum fraternam societatem vsque ad caritatis interitum lædat, quod cædis instar à Caino facte tanto est iniquius quanto consanguinitas ipsa sublimior; sacrilegio autem cũ ipsũ Christi corpus quodammodo violetur. Intelligas inquit cum in fratrem contumeliam dixeris Christi te membrum vituperasse. Si signa; Possunt inquit in vobis hæc recognosci cum quisque proximi auribus verba insusurrat obticeturque statim cum quis propius accesserit & de medio tollitur occeptus sermo. & paulo post. Vnde complures in-

inquit reperies gentili potius quam christiano se credere. Si indignitatem; eo magis inquit queror vos sub eodem tecto, templo, pastore, tot rebus ad concordiam prouocantibus discordes tamē & seditiosos existere. Si damna; primo sequi ait caritatis interitum, deinde consequenter Deum e medio quodammodo profugere, vt enim vbi duo vel tres congregantur in nomine ipsius ibi est in medio eorum, ita cū duo vel tres in pacis euersionem conueniūt ibi medius esse recusat. Tertio, fraternū nomen quo nihil dulcius aut carius tenue admodum & exile relinqui ac prope extingui. postremo a nobis ipsius animarum quasi ciuile exitium induci, Si enim inquit fuerimus in nos semper armati nulla erit dæmonum industria ad nostrum exitium necessaria. Si deniq; remedia, suadet vt diuinæ Eucharistię mensam reuereamur vbi pacis victima Christus apponitur vt iniu-

ria etiam lacessiti, toleremus tamen, & ingemiscamus non quidem iniuriæ gratia sed ob eam inferentis interitum, & ad extremum vt fructum qui ex iniuriarum tolerantia nascitur cogitemus, Has omnes huius Patris sententias libuit in pauca colligere cum necesse minime fuerit tam lõgum hic illius sermonem referre, quem tamen vtilissimũ erit perlegere, illudq; in primis perpendere apud quos dicat, si enim tam grauiter ferebat ista vir sanctissimus in ijs qui sola christiani nominis societate coniuncti erant, quid de illis existimandum qui arctissimo præterea religiosæ caritatis & vnitatis vinculo astricti sunt? Sed prætereunda non sunt quæ D. Bernardus in eandem fere sententiam egregie dixit. Ac sermone quidem 29. in Cantica ibi. Proinde, inquit, dilectissimi, Pacem habete ad vos, & nolite lędere inuicem, non facto, non verbo, &c. Legatur locus.

S. Bern ser. 29. in cãt.

Et sermone 24. in illud: Recti diligunt te, Ibi, Videas ambulare seorsum, &c. Vbi conuenticula, & detractiones graphice describit. Sed ser. de triplici custodia manus, linguæ, & cordis, ita rem exaggerat, vt dicat: Nec vero eiusmodi linguam, ipso etiam mucrone, quo Dominicum latus confossum est, crudeliorem dicere vereris: Fodit enim hęc quoque CHRISTI corpus, & membrum de membro, nec iam exanime fodit, sed facit exanime fodiendo: ipsis quoque nocentior est spinis, quas illi tam sublimi capiti furor militaris imposuit: seu etiam clauis ferreis, quos sanctissimis manibus illis, & pedibus consummatio Iudaicę iniquitatis infixit. Nisi enim huius quod nunc pungitur, & transfoditur corporis sui, vitam illius vitæ corporis prætulisset, nunquam illud pro isto mortis iniuriæ, crucis ignominię tradidisset. Et D. Augustinus vehementer matrem collaudat, quod

Cãt. 1. S. Bern ser. 24.

Idem ser. de triplici custodia.

S. Aug lib. 19.

confes. cap. 2. nunquam alteri de altera proderet, nisi quod ad eas reconciliandas valeret. Atque se experiētia doctum, turbarum, & miseriarum quas lingua excitat, non paruum hoc bonū estimare. Et subdit: Animo humano parū esse debere inimicitias hominum nec excitare, nec augere male loquendo, nisi eas etiā extinguere bene loquendo studuerit. Quid igitur Religiosis faciendum?

3 Ex damno & perturbatione eorum quibus cum viuunt morbi grauitas intelligitur: euertunt enim pacem, animorum tranquillitatē, obedientiam, & ministeria etiam ac fructum in proximis opinione Nostrorum quo quo pacto diminuta, non leuiter impediunt. Nec solum eo tempore quo loquuntur, & ijs personis, cum quibus agunt, nocent, sed lædunt plurimos etiam absentes, & post multos annos, quia rumores & suspiciones in alios, & alios deriuant eur: nec in ea domo, vbi quis est, tan-

tum,

tum, eius amori & opinioni detrahitur, sed manat per Prouinciam, immo per Prouincias, vt post multos annos longissime positus inueniat ille à se abalienatos animos eorũ, quibus nec nocuit vnquam, neque conuixit. Quod si Obedientia illum præfecerit, miseri subditi ex præiudicio, & sinistra illa opinione, & cõqueruntur ipsi, & torquent Superiorem, vt nec fiducia, nec reuerentia, nec amor in ijs locum habere possit. Vt merito in eiusmodi detractores, qui venenum tam late diffundunt, illud Scripturæ aptari possit: Væ qui potum dat amico suo miscens fel suum & inebrians, vt aspiciat nuditatem eius: quod de hac re egregie explicat B. Ephrẽm. etiam maxime iuuat, si attendatur facilitas incurrendi hoc peccatum ex linguę volubilitate: quo enim facilius peccatum aliquod incurritur, eo diligentior ibi custodia adhibẽda est. Et certe si quis grauem aliquam infirmi-

Hab. 2

Ser. de vit. spirit. xij. 39. 10. 1.

firmitatem corporis ex linguæ lapsu accerseret, quàm vigilans esset, & quàm cautus? Et tamen in animæ periculo dormitamus. Immo vero in re leuissima si quis ex defectu linguę in pronunciatione alicuius dictionis errare soleret, quòd eam recte proferre non posset, si huic publice agendum esset, quàm caute dictionem illam vitaret, ne linguę vitium prodere cogeretur? Quanto ergo magis illæ cauēdæ sunt voces, in quibus lingua grauius peccat? nec tam corporis, quàm mentis vitium manifestat? cum illud culpa careat, hoc neque culpa non leui, nec pœna carere possit.

4 Intelligant non esse ad excusationem satis, si id non ex intentione faciant, & formali studio detrahendi, aut Societati, aut alijs: quia ex natura rei eadē sequuntur mala, quocumque tandem animo illud dictū fuerit: nec Societati, & alijs minus propterea incommodi euenire, quia

cum

cum sciat se facile labi, debuisset attentius custodiam ponere ori suo; sicut & qui vim vini, & potus expertus iterum inebriatur, non excusatur à culpa, quia debuisset, potuisset que cauere. *Ps. 140*

5 Si erga aliquem sentiat se esse male affectum, de eo, rebusque illius ne loquatur, nisi oratione, & præparatione præmissa: nam facile ex abundantia cordis os loquitur, & de malo thesauro non profert bona. *Matt. 12.*

6 Si quando labatur, ipse vltro se se Superiori, vel Confessario statim deferat: & caueat ne ea nocte cubitum eat, priusquam confessione se abluerit; tum vt, si forte mortale subsit, in peccato ne dormiat; tum etiamsi non esset, facilius veniam impetret, & medicinã. Quod si faciet, maximũ sine dubio præsidiũ sentiet. *Ibidē.*

7 Fugiat tanquam venenum, eorum colloquia, & conuersationes, cum quibus errare solet, nec de rebus ad alios pertinentibus, maxime

verò ad gubernationem, nisi valde circumspecte, & paratus loquatur, etiam si forte leue id quod dicitur, sibi videatur, nec quicquam mali suspicetur.

8 Vbi in eo errauerit, excipiatur à Superiore graui aliqua obiurgatione, & commemoratione aliquorum, quæ hic dicũtur. Crescit enim morbus hic, si quis alius, ex indulgentia, & defectu correctionis vltra quam credi possit. Mulctetur interdum pro qualitate culpæ: nam & Salomon admonet. Mulctato pestilente, sapientior erit paruulus. Si tamen contra personam ipsius Superioris fuerit murmuratio, seruanda erunt quæ dicta sunt de tentatione contra Superiorẽ cap. 14. nu. 5. & 6.

Prou. 21.

9 Nisi res fuerit valde publica, & scandalum potius ob dissimulationem nascatur, non erit de huiusmodi in publica reprehensione & parua mensa reprehendendus, nisi forte in genere de inordinata & indisciplinata

nata locutione, & murmuratione. Sed monendus diſerte, id publice non fieri, quia valde ſcandalizaret, ſi ſciretur, hoc eum dixiſſe. Ideo grauiorem arbitretur culpam. Bonum tamen erit, ſi is coram quibus dixit, ſe humiliet, dicta retractet, culpam dicat, & de ſcandalo veniam petat.

10 Referre alteri de altero, quod charitatem lædat, non perniciosum tantùm, ſed diabolicum arbitretur, & recordetur, quomodo Conſtitutiones huiuſmodi homines appellent, videlicet Peſtem; quid in eos ſtatuant, id eſt, vt ſeparentur, vel à Domo, vel etiam à Societate. Nec diſſimilem ſententiam tulit S. Baſilius, vbi ait: Qui detrahit fratri, vel detrahentem auſcultat, & tolerat, qua hic animaduerſione dignus eſt? reſpondet: Exterminandi à reliquorum ſocietate ambo: Detrahentē enim ſecreto proximo ſuo, hūc perſequebar. Et alibi dictum eſt: Detrahentem nolito libenter audire, ne.

Par. 8. cap. 1. §. 5.

S. Baſil. reg. breu. reg. 26.

Pſal. 100.

ne subsollaris. Et addit Interrogatione sequenti: Si vero Antistiti etiã detraxerit, quo pacto cum illo nos geremus? respondet: Manifestum est hoc quoque iudicium ex ira DEI aduersus Mariam, quando detraxit Moysi, cuius peccatum ne ipso quidem Moyse deprecante, inultum dimisit DEVS. Et de huiusmodi videtur dixisse Salomon. Eijce derisorem (siue pestilentem, eadẽ quippe vox est) & exibit cum eo iurgium. Nisi enim seriò tales emendentur, iurgia, & dissensiones proculdubio deesse non poterunt.

Num. 12.

Prou. 22.

11 Inuestiget ipse infirmus diligenter huius morbi causas. Sunt enim qui detrahunt ex aliqua auersione in alium concepta, de quo dulciter quasi loqui nesciunt. Sunt qui ex quadam vanitate aliis detrahũt, alios iudicant, & de omnibus decernunt, probantes, improbantes, quasi soli sapientes. Sunt qui ex inuidia, aliorum factis detrahunt, & vt ait S. Hier.

S. Hrer onymus, aliorum lucra sua damna reputant. Sunt qui animo Superiorem taxandi, quod hunc vel illum præponat, quod fere ex eadē inuidię & superbiæ radice prodit. Hic autem inuidię morbus, qui mortiferi basiliſci morsus est, quam sit periculosus, & ad curandum difficilis, egregie docet Cassianus collat. 18. cap. vlt. quod diligentissime perlegendum est. Ex his atque aliis huiusmodi, cum detractionis vitium oriatur, ibi medicinam apponat, vbi viderit esse huiusmodi infirmitatis pestiferam, sed feracē valde radicē. *Cassia collat. 18 c. vlt.*

12 Videat quàm miserū sit, cum cætera Religionis onera portet, exponere se tam probabili periculo perdendi frequenter omnia, si incidat in mortale, quod in huiusmodi facile est. Quod si DEVM grauiter offendere immo vel suggerentē Satanam sustinere non modo Religioso, sed Christiano homine indignū est: quid censendum, si ea omni cu-

sto-

stodia non vitemus, ex quibus id facile consequetur? Reuera tremendum. Sed quos minus hęc solicitudo pungit & vrit, retineat saltem laborũ, & meritorũ iactura, difficultas pœnitentiæ, & labor resurgendi.

13 Ad examen particulare cum aliqua pœnitentia, quoties cecideris, orationes & lacrymas serio confugiat, sciens quod ad periculum cadendi, & aliorum damnum attinet, periculosius se hoc morbo, quàm contra castitatem, tentari; & tamen ex ista tentatione, quomodo humiliatur, quomodo omnia tentat, non omittit disciplinas, orationes, Sacramentorum frequentiam? In lingua verò, quasi nullum esset periculum grauioris casus, tam facile prolabimur. Euellendus omnino hic error ab animo, & diligenter periculum præcauendum.

14 Videat attentius, quam odiosus fiat omnibus qui in eadem domo versantur, forte etiam illis ipsis, apud.

apud quos loquitur. Sed parum est. Quid si grauius illud addatur, quod Apostolus ait. Detractores DEO *Rom.i.* odibiles? Quid miserum magis quã DEO & hominibus esse odiosum? & postea in ore suo huiusmodi miserabiles complacebunt. *Ps.48.*

15 Postremò seruet Superior quæ habentur in Responsione ad quandam Congregationẽ Prouincialem anni 1590. quę sic habet. Primum quidem occasiones caprare debebunt (id est, Superiores) in domesticis exhortationibus, quę ad Nostros haberi solent, ac serio inculcare, quantopere hoc vitium conscientię, pietati, ac paci noceat. Secundo, vt præter communes Syndicos, nõnulli occulti adhibeantur, qui in particulari de hoc vitio referant, & vt delinquentibus in eo, vel pœnitẽtiæ iniungantur publicæ, vel correctiones secretę, prout res tulerit, adhibeantur. Tertio, Confessarij pœnitentes serio moneant in his grauiter

ne peccare posse. Et si quidem detractio fuerit mortalis, referat ad Superiorem, iuxta ordinationem decimam quartã ex viginti duabus quas Kalend. Augusti 1590. ad Prouincias misimus. Si tamen casus mortalis non fuerit, moneant illum seriò, pœnitentiamque iniungãt, ac remedia tum particularis examinis, tum alia proponant. Possunt etiam eos in priuatis colloquijs extra confessionem monere, vt a consuetudine eorum, si quos nouerint aut viderint in hoc vitium impingere, diligenter caueant. Quarto, quoniam non raro multam præbet occasionem huiusmodi querelis, & obmurmurationibus scire quid in consultationibus dictum, aut determinatum sit, ratio habeatur quàm diligẽtissime vt Cõsultores seruent secretum, iuxta officij sui regulam. Quinto, plurimũ nocet, si Admonitor & Consultores ita cum accedentibus & contristatis agant, vt spe illos fouendi, & iuuandi.

di, ea de Superioribus dicant, vt dolentium querelas approbare, atque idem quod illi de Superioribus sentire videantur. Hoc enim modo etiã contra illorum intentionem fouentur querelæ, & murmurationes, & confirmantur magis. Sed ita accedentes amanter excipiant, & patienter audiant, vt Superiorum auctoritatem, & amorem seruent. Non enim deerit modus consolandi eos qui in amaritudine sunt, etiã operã suam apud Superiorẽ promittendo, modo caritas & prudentia, ac necessaria in verbis circumspectio nõ desit. Sexto, moneantur inter Nostros selectiores nonnulli, qui si quid tale in Nostrorũ Collegiis viderint irrepere, id impedire, sermonẽq; diuertere curent, vel meliores interponẽdo sermones, vel suauiter, & amãter dicendo, nõ esse tutum simile quid proferre. Septimo, intelligant etiam Nostri, tum in exhortationibus, tum a confessarijs, & serio doceantur, in

detractione & murmuratione facile eſſe lethale peccatũ. Et quamuis in particulari ex circũſtantiis fieri poſſit, vt culpa non eo pertingat, tamen ex natura rei, ſi nõ ſæpe mortaliter, fere tamen grauiter peccari: exẽpli gratia, Cum malam de Prælatis opinionẽ, ſubditorum animis per huiuſmodi verba inſerimus, vel bonam euellimus, aut quouis modo ipſos à Prælatis alienamus, cũ Obedientiæ vires, & ſimplicitaté eneruamus: cũ diſſidia, ſimultates, & animorũ auerſiones inter fratres ſeminamus: Cũ cõmunem pacẽ, tranquillitatem, & regularum diſciplinã perturbamus.

S. Ber. ſer. de dedic. eccleſ. Qua de re B. Bern. pulchre ſic ait de Religione loquens: Proditores ſunt quicumq; in hoc Domini caſtrũ ini-

Rom. 1 micos eius introducere moliuntur; quales ſunt vtiq; detractores Deo odibiles, qui diſcordias ſeminãt, nutriunt ſcandala inter fratres. Sicut

Pſ. 75. enim in pace factus eſt locus Domini, ſic in diſcordia locũ Diaboli fieri ma-

manifestum est. Non miremini fratres, si durius loqui videor, quia veritas neminē palpat. Omnino proditorē se esse nouerit, si forte (quod absit) vitia quælibet in hanc domū conatur inducere, & templum DEI, spelunca facere Dæmonum. Gratias DEO, nō multos hic inuenimus huiuscemodi. Sed tamen deprehendimus interdum forte nōnullos, qui colloquantur hostibus, & paciscantur fœdus cū morte, hoc est, molliantur quod in eis est, imminuere Ordinis disciplinam, intepescere feruorē, turbare pacem, lędere charitatem.

Melancholia, Scrupuli, &c. Ca. XVIII.

DE hoc morbo tā multa, tamq; vtilia à multis conscripta sunt, vt non sit necesse plura dicere.

1 Legi poterit Gerson tract. contra Pusillanimitatem par. tertia, & de præparat. ad Miss. *Gers. tract. contra pusill.*

2 Hi ordinarie fouendi, amanter ex-

p 3 & de prepar ad missã.

excipiendi, animãdi, nec illis dubie, aut cum hęsitatione loquẽdum, sed clare. Nihil hoc; Mittas ista securus; Ne repetas; Hoc facito. Ego rationem reddam Deo, &c.

3 Illud tamen prętereundum nõ est, esse interdum aliquos, qui nõ ex nimis timorata conscientia in scrupulos vergant, sed peculiari aliqua ex causa circa vnum aut alterũ obiectum cum sint anxij & scrupulosi, in reliquis tamen minime timorati, & indisciplinati inueniũtur. Experti enim sumus alioqui spiritualis profectus, & religiosę obseruantię valde negligentes, & sine scrupulo multas admittentes imperfectiones, ob quas tandem è Societate dimittẽdi fuerint: qui tamen in nonnullis anxie nimis & scrupulosè agentes, finem nunquam faciebant confessionibus generalibus, facultatibus petendis, & huiusmodi. Quod ideo dicendum fuit, ne tales homines semper foueantur, & eorum conscientiæ dila-

dilatentur, sicut cũ scrupulosis agendum: sed vt discrete in ijs tantum iuuentur lenitate & indulgentia, in quibus indigent: in cęteris moneantur de laxitate, & vt videant hæc inter se non cohęrere: Quinimo contingere posse, vt ex nimia negligentia & socordia hos scrupulos permittantur incurrere. Euigilent itaque cum feruore: animandi tamen cũ dexteritate, prout ratio docebit.

FINIS.

Ego Vincẽtius Filiutius V. Rector Collegij Florentini Societatis Iesu, legi hoc opusculum de Industrijs pro Superioribus nostræ Societatis, & nihil in eo reperi contra fidem, aut bonos mores. Florentiæ die 26 Febr. 1599.

Imprimatur Florentię accedẽte cõsensu R. P. Inquisitoris die 26 febr. 1599.
Alexander Caccia Vic. Florent.

Fr. Dionisius Constacciarius facultatẽ imprimendi concessit 28. febr. 1599.

Digitized by Google

REGISTRVM.

† A B C D E F G H I K L.

Omnes sunt duerniones, præter † L, quę sunt simplices.

FLORENTIAE
Apud Philippum Iunctam.
M D C.
Cum licentia Superiorum.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google
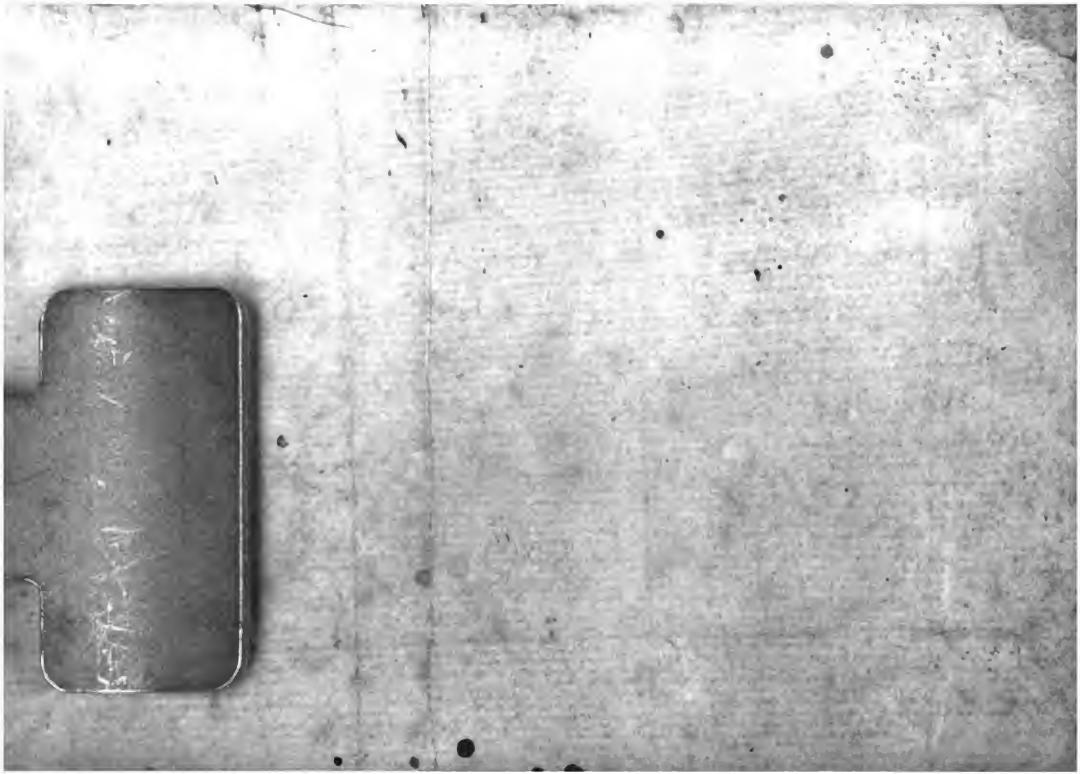
Digitized by Google